

POLSKA ZACHODNIA

Dziś 16 stron
Dziś dodatek „Gustlik”.

Dziś dodatek robotniczy.
Dziś dodatek rolniczy.

Dziennik poświęcony sprawom narodowym i społecznym na Kresach Zachodnich.

Telefon 16-98.
Telefon re'acji nocnej 4-26.
Konto P. K. O. 303551

Redakcja i Administracja: Katowice, ul. Jagiellońska 5.

Redaktor naczelny: Edward Rumun.

Abonament miesięczny: przez pocztę oraz w Administracji 2 zł 50 gr., z doręczeniem do domu przez pocztę.

Finanse Polski w roku 1927/28.

Wywiad z P. Min. **Gabryelem Czechowiczem** do noworocznego numeru „Polski Zachodniej”

Co mówią: wiceprezes Banku Polskiego P. **Feliks Młynarski** i prezes Rady Nadzorczej Państwowego Banku Rolnego P. **Seweryn Ludkiewicz**.

Warszawa, 1 stycznia.

Rok 1927 uważać należy za nader pomyślny pod względem finansowym. Kok ten przeszedł pod znakiem nadwyżek budżetowych, osiągniętych w każdym bez wyjątku miesiącu. Globalna suma tych nadwyżek za 11 miesięcy, to jest od 1. stycznia do 30. listopada wyniosła 263 mil. zł.

O ile w grę wchodzi rok budżetowy, to jest okres od 1. kwietnia roku 1927, stwierdzić mogą, że osiągnięte za 8 miesięcy (do 30 listop. 1927) wpływy skarbowe wynoszą 1.714 mil. zł., czyli przeciętnie po 210 mil. zł. miesięcznie.

Biorąc pod uwagę, że pozostały do końca okresu budżetowego jeszcze 4 dobre pod względem wpływów miesiące, dochodzą do wniosku, że po stronie dochodów preliminarz budżetowy na rok 1927-28, oplewający na kwotę 1.990 mil. zł. zostanie wykonany z nadwyżką, wynoszącą około 30 proc.

Jest rzeczą znamienią, że w toku dyskusji budżetowej tak w Sejmie, jak i w Senacie szereg mówców, których opinia na gruncie parlamentarnym uchodziła za najbardziej autorytatywną, podnosiła za rzut, że budżet jest rozdyt i że dochody w wielu pozycjach zaprojektowane są nierealnie.

Za najbardziej pomyślny objaw uważam wzrost wpływów z tytułu podatku dochodowego oraz z monopolów państwowych.

Podatek dochodowy został już zrealizowany na dzień 20 grudnia 1927 r. w kwocie 125,5 mil. zł., czyli przyniósł już o 5,5 mil. zł. więcej, niż przewiduje całoroczny preliminarz budżetowy.

Monopol Tytoniowy przyniósł za tenże okres to jest od 1. 4. do 20. 12. 1927 r. 259 mil. zł., Monopol Spirytusowy zaś — 237 mil. zł.; wpływy każdego z tych monopolów dadzą w stosunku rocznym około 350 mil. zł., a to biorąc pod uwagę, że Monopol Spirytusowy w okresie złomowym przyniósł przeciętnie po 35 mil. zł. miesięcznie.

Nadwyżka w działle monopolów państwowych w porównaniu z preliminarzem na rok 1927-28 dosięgnie cyfry 120 mil. zł.

Zatrzymałem się specjalnie na tych pozycjach, jako najbardziej podawanych w wątpliwość.

Równowaga budżetowa, połączona ze znacznymi nadwyżkami budżetowymi w ciągu 2 ostatnich lat, utuliła Polskę za-
~~~~~

Uwaga! **Uwaga!**

Jeżeli chcesz posiadać wykłintne i tanie **meble klubowe** proszę odwiedzić moją w Katowicach pracownię przy ulicy **Wolwódzkiej 29.**

Tadeusz Wilczkiewicz

Otomany, leżanki, materace itp. również na długie spłaty.

ciągnięcie ostatniej pożyczki zagranicznej i umożliwiła przeprowadzenie reformy ustroju, pieniężnego opartej na mocnych podstawach.

Gdy na dzień 31. maja roku 1926 zapas złota, walut i dewiz w Banku Polskim stanowił zaledwie równowartość 25 milionów dol.: to na dzień 20. grudnia roku 1927 zapas ten wzrósł do cyfry 1.415 mil. zł. wg. nowego parytetu, co stanowi równowartość 158 milionów dol. (biore pozycje walut i dewiz, zaliczonych jak i niezaliczonych do pokrycia).

Powwyższy stan zawdzięczamy zaledwie w połowie wpływom z ostatniej pożyczki zagranicznej, które wyniosły efektywnie 61,6 milionów dol.

Równowaga budżetowa z jednej strony, z drugiej zaś strony faktyczna, a na-

stępnie ustawowa stabilizacja waluty, przyczynić się musiały do wzrostu zaufania i do odbudowy instynktu oszczędnościowego.

Przytoczę kilka cyfr o wartości wkładów w instytucjach kredytowych:

Stan na 1. 1. 1926 roku:
Bank Gospodarstwa Kraj. 77,2 mil. zł.
Państwowy Bank Rolny 4,9 mil. zł.
Pocztowa Kasa Oszczędn. 65 mil. zł.
Banki akcyjne 332,8 mil. zł.

Stan na 1. 12. 1927 roku:
Bank Gospodarstwa Kraj. 414,2 mil. zł.
Państwowy Bank Rolny 33,4 mil. zł.
Pocztowa Kasa Oszczędn. 168,9 mil. zł.
Stan na 1. 10. 1927 roku:
Banki akcyjne 704,6 mil. zł.

Osiągnięte w ciągu dwóch ostatnich lat rezultaty, aczkolwiek są nader pocie-

szające, nie stwarzają jeszcze takich warunków, jakich wymaga konieczność szybkiego rozwoju naszego życia gospodarczego.

Wyżyskanie naszych możliwości gospodarczych wymaga przedewszystkiem taniego a dostępnego kredytu.

W związku z tem do zagadnicji polityki kredytowej przywiązuję decydujące znaczenie.

W roku 1927 Ministerstwo Skarbu poświęciło specjalną uwagę sprawie uporządkowania bankowości tak prywatnej jak i państwowej.

Przeprowadzona została w granicach przez Sejm i wyznaczony sanacja banków prywatnych i utworzony został przy Ministerstwie Skarbu specjalny Komisariat Bankowy, którego działalność inspekcyjna wpływa coraz skuteczniej na podniesienie poziomu bankowości polskiej; opracowany został projekt nowej ustawy bankowej, zaakceptowanej przez Radę Finansową.

Pomyślny stan finansowy dał możliwość zwiększenia kapitału zakładowego Banku Rolnego z 13 mil. do 75 mil. i Banku Gospodarstwa Krajowego z 35 mil. do 120 mil. zł.

Działalność banków państwowych rozwija się obecnie bardziej planowo, niż w okresie poprzednim.

Przygotowany został grunt dla uplanowania listów zastawnych zagranicą i kwestie kredytu długoterminowego uważać możemy za rozwiązana w znacznym stopniu.

Nie możemy jednak zamykać oczu na to, że odbudowa kredytu w całej pełni wymaga dalszych systematycznych wysiłków oraz wyteżonej a olbrzymiej pracy.

Nie mogę pominąć milczenie najbardziej aktualnej na lamach prasy kwestii obciążenia podatkowego w Polsce.

Podnieść przedewszystkiem muszę, że krytyka istniejącego systemu podatkowego nie liczy się wcale z tem, że uprawnienia Rządu w zakresie podatkowym są minimalne. Ustawa bowiem o pełnomocnictwie nie upoważnia Rządu do sprowadzania nowych podatków i podwyższania istniejących.

Ne jestem bynajmniej zwolennikiem wysokich stawek podatkowych, odwrotnie — zdaniem moim — raczej umiarkowane stawki dała lepsze wyniki fiskalne, a o dochodach państwowych decydują w większej mierze koszty i

O Roku Nowy!

A kiedy przyjdiesz ty, roku nowy,
W osiedla nasze, w progi tych chat —
Witać cię będziem szczerem słowy,
Szczerzem może, jak dawnych lat,
Co wierzym wszyscy: młodzi i starzy
(I któżby jeszcze miał wątpić, któż?)
Ze z twoim przyjściem Bóg nas obdarzy
Szczęśliwszą dolą, uśmiechem zdrzy;
Ze z twoim przyjściem do odbudowy
Swych gniazd się weźmie nasz celi lud,
Ze nam poszczęści, o roku nowy —
W zamiarach naszych, w spełnieniu snów!...

MEBLE

kupicie po najniższych cenach także na raty w Magazynie Mebli Śląsk

SZELENC I SPAŁEK

Roździeń-Szopienice, ul. Rawy 4
Tel. 27 — „Bardzo duży wybór” — Tel. 27 1653

i. p.

Danusia Staroropińska

jedyna najukochańsza dziecina Karola i Anieli ze Zgórkich zasnęła w Panu dnia 30-go grudnia 1927 r. w Katowicach, przeżywszy lat 7.

Pogrzeb na cmentarz katolicki przy ulicy Francuskiej odbędzie się dnia 1-go stycznia r. b. o godz. 3 1/4, popoł. z ul. Wojewódzkiej 35, o czym zawiadamiają pozostali w nieutulonym żalu.

Rodzice.

gospodarcza i sprawność aparatu skarbowego, niż wysokość stawek podatkowych.

Nie można a priori wyobrazić sobie takiej reformy podatkowej, która byłaby oparta wyłącznie na obniżeniu stawek, zdeprecjonowanych zresztą znacznie w chwili obecnej w związku z obniżeniem paritetu waluty polskiej. Nie należy zapominać, że budżet nasz jest wyjątkowo szczupły i nie zapewnia zaspokojenia wszystkich potrzeb państwowych.

Opinia publiczna najbardziej zwraca się przeciwko podatkom majątkowemu w obecnej jego formie, oraz podatki od obrotu.

Ministerstwo Skarbu obracało projekt stałego podatku majątkowego, celem zastąpienia obecnie obowiązującego. Projekt ten, zaakcentowany już przez Rada Finansowa, przewiduje umiarkowane stawki (od 3 do 4 od tysiąca), które nie będą uciążliwymi dla życia gospodarczego, zapewniłyby Skarbowi stały dochód znaczny dochód w wysokości około 100 milj. zł. rocznie.

Podatek od obrotu stanowi niezawodnie jedną z najbardziej wadliwych form opodatkowania. Podatek ten jest obciążeniem powołanym i został wprowadzony we wszystkich niemal państwach europejskich, przeżywających trudności finansowe. Ciężar tego podatku winien być stopniowo łagodzony w miarę uzyskania niezbędnych środków budżetowych drogą dalszego usprawniania monopolu państwowych, oraz zwiększenia wpływów z innych źródeł dochodowych.

Aktualną jest również sprawa reformy opodatkowania gruntowego i ośnośny projekt jest w opracowaniu.

Główną przeszkodą do przeprowadzenia zasadniczej reformy podatkowej stanowi problem finansów samorządowych, nie dających się definitywnie uregulować na skutek braku samorządowych ustaw ustrojowych.

Kończąc niniejszy wywiad, przestrzec musimy przed niebezpieczeństwem zbyt daleko posuniętego optymizmu. Społeczeństwo nasze skłonne jest do przesady przy ocenianiu zjawisk życiowych. Łatwo zwykle wpadamy w depresję w obliczu chwilowych nawet objawów niepomyślnych, jak też odwrotnie wobec sukcesów skłonni jesteśmy do zbyt wczesnego spozywania na laurach, zapominając o tem, że osiągnięcie pomysłowości gospodarczej wymaga stałych i wyrwałych wysiłków, obliczonych na dłuższą metę.

Kraj taki jak Polska, zdewastowany w czasie wojny światowej, zubożały następnie na skutek inflacji pieniężnej, kraj, który zresztą i przed wojną, będąc bogaty potencjalnie, nie dysponował dostatecznymi kapitałami, może dość do dobrobytu jedynie drogą dużej i planowej, zgodnej pracy wszystkich sił twórczych narodu.

Rząd obecny zainicjował i prowadzi konsekwentnie współpracę z czynnikami gospodarczymi i społecznymi, unikając starannie nieprzemysłanych eksperymentów w dziedzinie gospodarstwa. Ten stały kontakt z życiem daje najpewniejszą rękojmię ciągłości systematycznej

pracy nad odrodzeniem gospodarczym Polski.

Wice-prezes Banku Polskiego p. Feliks Młynarski oświadcza:

— Rok 1927 był dla Banku Polskiego niezmiernie ważny. W roku tym bowiem została przeprowadzona reforma walutowa na gruncie przygotowanym przez własne nasze wysiłki i dopływ pożyczki stabilizacyjnej.

Zaufanie do złotego umocniło się i na rok przyszły otwiera dobre perspektywy pod względem wzrostu oszczędności i wogóle kapitalizacji wewnętrznej. Albowiem pewność walutowa jest najlepszym propagatorem oszczędności. Jak dalece została ona ugruntowana, widzieliśmy podczas kryzysu w kwestii litewskiej. Kiedyniej tego rodzaju kryzys byłby znakomitą sposobnością dla wszelkiego rodzaju spekulacji walutowej. Obecnie, po pożytecznej stabilizacyjnej, dolarem nikt się nie interesował, ponieważ siła Banku Polskiego jest zbyt wielka. Rozumie się zaś samo przez się, że mając stabilizację złotego, znakomicie ugruntowaną, ma Bank Polski większą swobodę ruchu w swojej polityce kredytowej. Suma przynajmniej kredytów dyskontowych wzrasta stale, a oprócz tego Bank Polski uruchomił nowe formy działalności kredytowej, przystosowane do potrzeb chwili.

Prezes Rady Nadzorczej Państwowego Banku Rolnego p. Seweryn Ludkiewicz mówi:

— Co uczynił Bank Rolny w r. 1927? Odpowiedź na to pytanie dała cyfra. Na, na pierwszego grudnia było otwartych 490.038 kont, w ten pożyteczny długoterminowych wypłacono sztuk 8396, przynajmniej 15.342, z funduszy administracyjnych wypłacono pożyczek 134.576.

Suma bilansowa wynosi 410.936 676,09 a więc obrót kolosalny. Cyfra mówi za siebie.

Co uczynimy w r. 1928? — Będziemy walczyć z biurokracją, która zarówno Bankowi, jak i leżo klientom utrudnia życie. Pierwszym aktem tej walki będzie podwyżka pożyczek: minimalna pożyczka wynosić będzie 2000 zł, wydanie bowiem takiej pożyczki pociąga za sobą takie formalności, jak przy pożyczkach milionowych, czy tysięcznych. Powołamy do życia wydział emigracyjny, który ochroni emigrantów od wyzysku przy sprzedaży ziemi, a przy tej okazji umożliwi nam komasację gruntów.

— Co Pan Prezes sądzi o kwestii uruchomienia kredytów na cele melioracji rolnych w związku z możliwościami, stworzonymi przez pożyczkę amerykańską?

— Wobec tego, że zarówno pożyczkodawcy, jak i adviser, pragnęli, aby gospodarczy fundusz pożyczkowy został zużytkowany na meliorację fundusze na ten cel znaleźliśmy, tembardziej, że ze zgłoszonych prośb na 80 milj., uwzględniliśmy zaledwie milionów 12.

W wykonaniu tych planów wypuścimy obligacje melioracyjno-inwestycyjne w roku 1928.

Wasz.

Rok
założ. 1894

J. JOKS i S-ka

Telefon
Nr. 2163

Katowice, ulica św. Jana nr. 12

100

NAJSTARSZY NA MIEJSCU SKŁAD MANUFAKTURY

Włona, jedwabie, aksamity — Materiały na pościel i bieliznę

Urzędnikom państwowym

Barchany, płótna, zefiry, perkalce, wole i t. d. Koce do spania, pędy chustki do odkrywania

ustalamy na bardzo dogodnych warunkach kredytu!

Zatarg zarobkowy w górnictwie Zagłębia Dąbr.

Sosnowiec, 1. 1. (Tel. wł.) Dnia 15 grudnia Rada Zjazdu Przemysłowców Górniczych w Dąbrowie wypowiedziała płace z dnia 1 stycznia Związki Górniczych.

Dnia 30 bm. odbyły się wspólne układy, na których przemysłowcy zażądali obniżenia płac dla robotników dniewkowych o 11 procent: dla robotników akordowych o 5 procent.

Okręgowy sekretarz Bielnik odpowiedział, iż tej propozycji przemysłow-

ców nie przyjmuje do wiadomości i wysunął kontr-postulaty, a mianowicie: przestrzegania przez przemysłowców ustawy o urlopach, przywrócenia ustawowego czasu pracy w kopalniach, oraz podniesienia płac poza dniewką normalną: — tem, gdzie było 30 procent — do 40 procent; tem, gdzie było 15 procent — do 30 procent.

Na tem układy ukończono. Przedstawiciele obu stron rozeszli się z tem, iż zwróca się do swych mocodawców.

Jaki cel przerwiewać mordercom Mirbacha?

Wiedeń, 1. 1. PAT. „N. Fr. Presse“ donosi z Moskwy: Z ogłoszonej czerwonej książki czerezwyczaiki wynika, że zastrzeżenie posta niemieckiego w Moskwie hr. Mirbacha w dniu 6 lipca 1918 r. dokonane zostało przez grupe członków czerezwyczaiki. Grupa ta chciała przez zamordowanie posta niemieckiego porównać stosunki niemiecko-rosyjskie i równocześnie zażądać w swoje ręce władze sowieckie. Armaty były już skierowane na Kremel i tylko dzięki energij ówczesnego kierownika czerezwyczaiki Dzierżyńskiego udało się stłumić powstanie i opanować sytuację.

Jak się kapitaliści wzajemnie popierają.

London, 1. 1. PAT. Na konferencji odbytej wczoraj w Cardiff, właściciele kopalni w południowej Walii postanowili opodatkować się w wysokości 3 pensów od tony wydobytego węgla na rzecz funduszu samonowoc dla tych kopalni, którym wysokie koszty produkcji nie pozwalała na przyjęcie cennika królewskiej komisji węglowej. Z funduszu w ten sposób utworzonego, kopalnie prowadzone deficytowo, będą mogły pokryć niedobór, przewidziany w wyniku przyjęcia nowego cennika.

Posel dr. Wolf atakowany przez nacjonalistyczną prasę czeską.

Praga, 1. 1. (Pat.) „Narodni Listy“ zamieszcza w dwóch ostatnich numerach obszerne artykuły pod tytułem: „Podwójna twarz“ i „W Pradze“ na granicach“. Oba artykuły zwracają się w bardzo ostrej formie przeciwko nosłowi polskiemu do parlamentu czechosłowackiego drowi Wolfowi i zarzucają mu, że

prowadzi politykę lojalności w Pradze, podczas, gdy na Śląsku on i jego zwolennicy są najostrzejszymi przeciwnikami państwa czechosłowackiego. Takie postępowanie — jak twierdzi pismo — jest niezgodne z życzeniami Polaków na Śląsku, którzy życzą sobie spokoju.

Potemat finansowy Ameryki przybędzie do Polski.

Kraków, 1. 1. PAT. W wywiadzie udzielonym wczoraj „Il. Kurjerowi Codziennemu“ p. Devey zaznaczył, iż gubernator Federal Reserve Bank p. Strong zamierza na zaproszenie p. Deveya jako swego osobistego przyjaciela, przyjechać z końcem wiosny lub z końcem lata przyszłego roku do Polski. P. Devey dodał, iż b. ciesz się, iż będzie mógł na miejscu pokazać Strongowi jak Polska pracuje i jak stale postępuje naprzód.

Za kopalniami węgla — kopalnie rudy cynkowej.

Katowice, 1. 1. (AW.) Po dokonanej sprzedaży kopalni węgla hr. Henckel v. Donnersmarcka — toczą się obecnie rokowania o sprzedaż kopalni rudy cynkowej, walcowni i prażalni cynku. Ponieważ wydobywanie rudy cynkowej w kopalniach hr. Donersmarcka jest stosunkowo niewielkie, sprzedaż tych obiektów może nastąpić tylko takiej grupie interesentów, która posiada własny surowiec w dostatecznej ilości i mogłaby całkowicie wyzyskać zdolność przerobową zakładów Donersmarcka. Grupa Harrimann-Giesche nie wchodził narazie w rachubę ze względu na będącą w jej przedsięwzięciach w toku modernizacji i racjonalizacji własnych zakładów. Mówią o prowadzonych pertraktacjach ze Śląskiem kopalniami i cynkowniami w Lipinach.

Wobec stabilizacji złotego — czas znów oszczędzać!

Wkłady oszczędnościowe

(począwszy już od 1 — 20 zł)

I lokaty sum większych i mniejszych przyjmujemy od rata 8 1/2 — 11 od 5 — 1/27 pop.

na korzystnych warunkach

za wysokiem oprocentowaniem.

Udzielamy pożyczek na dogodnych warunkach na terminy dłuższe i krótsze na

Hipoteki i weksle

oraz na reparację domów.

Zalatywamy redykont weksli handlowych, Inkaso itd. — Każdy kupiec, przemysłowiec lub rzemieślnik winien mieć cześć Mlejskiej Kasy Oszczędności. — Polecamy nasze skarbanki metalowe, które wypożyczamy d a r m o.

Mlejska Kasa Oszczędności

w Katowicach, ul. Pocztowa nr. 7

Telefony przez Magistrat nr. 19, Dyrekcja 44

Institucja publiczna pełnowalowa — założona w roku 1877

Za pewność powierzonych kapitałów Mlejskiej Kasie Oszczędności odpowiada

cały majątek i siła podatkowa gminy miasta Katowic. 2263

Na podstawie uchwały Kuratorium Mlejskiej Kasy Oszczędności i magistratu miasta Katowic, zostały przedwojenne wkłady oszczędnościowe na 25% zwaloryzowane.

Ku jasnej przyszłości.

Tradycyjnym zwyczajem żegnamy Stary Rok, po raz pierwszy — od 9 lat naszego niepodległego bytu — nie obarczając go ciężarem zarzutów. W naszej młodej państwowości jest to jedyny rok, któremu z całym przekonaniem i gotowością udzielamy absoltorium. — Nie tak bywało za lat poprzednich. — Smutna, częstokroć bardzo smutna była chwila Nowego Roku, budziła bowiem świadomość, że znowu tyle czasu upłynęło, a nie zrobiło się nic, lub bardzo niewiele, a co gorsza popełniono się błędy, robiło się źle. Z westchnieniem ulgi żegnało się Rok Stary, wołając często zamilczeć — wszystkie bolączki, jakie nas podczas niego trapiły. Jak od złego koszarum odwracaliśmy się od minionych czasów, a jedynym naszym ratunkiem była udzielana sobie w dzień noworoczny nadzieja, że może jutro, w „Nowym Roku” będzie lepiej. Tem „może lepiej będzie” karmiliśmy się przez przeszło 7 lat. Niespełnione nadzieje sprawiły, że słowa pocieszenia i otuchy, wypowiadane sobie nawzajem, stały się zdawkowym komuniem i utartym frazesem. Wypowiadało się go tak przecie „trzeba”, tak „wypada”, choć w głębi serca nieraz ciężko było wierzyć w własne słowa. Od Starego Roku odwracaliśmy się co przed, lekając się zarazem spojrzeć w Rok Nowy. Stał w całym społeczeństwie wyrodziła się dziwna niewiara, brak zapętu i entuzjazmu, a nawet apatia i pesymizm.

Możemy to sobie powiedzieć dziś otwarcie bo wszystko to już za nami i nigdy chyba się nie powtórzy. — Dziś słowa życzeń, słowa otuchy i nadziei, nie będą obowiązkowym frazesem. Wypłyną z głębi serca, będą szczere i naprawdę przyniosą nadzieje i wiarę. Radosna i ufna twarzą patrzymy w przyszłość. Uprawnia nas do tego dorobek przeszłości, dorobek minionego roku. Rok 1927 był rokiem ugruntowywania się w naszym społeczeństwie zdrowych zasad życia państwowego, jakie wprowadził przewrót majowy. „Przełom” roku 1926 wywiódł nas z bezsilności i zwątpienia, rok 1927 wykazał pozytywne rezultaty moralnej dyktatury Marszałka Piłsudskiego. Praca nowego rządu wymusiła uznanie i posłuch nawet u przeciwników. — zmusiła do milczenia wrogów i zjednała sobie poparcie olbrzymiej większości społeczeństwa. Stało się to nie tylko „la sentymentu, nie dla „złotych” — jak ongiś — obietnic ale dla realnych, widocznych dla każdego faktów życia politycznego i gospodarczego. W obu tych dziedzinach — politycznej i gospodarczej — mamy w roku ubiegłym do zanotowania znaczne sukcesy. W polityce zagranicznej państwa — wzrost znaczenia międzynarodowego stanowiska Polski. Z rzędu małych państweczek, traktowanych, tak, jak się obecnie traktuje Litwę, weszliśmy do rzędu państw których się nie wysłuchuje, ale słucha, kiedy głos zabierają. Z pierwszorzędnym momentów, świadczących o naszej powadze i istotnym znaczeniu na forum Europy — podnieść należy: uzyskanie wielkiej pożyczki zagranicznej, przyjęcie polskiej rezo-

lucji pokojowej w Genewie, wybitny wzrost naszego prestiżu wobec Litwy, która zmaszona została w Genewie uznać stan wojny z Polską za nieistniejący. Równocześnie ze wzrostem znaczenia państwa na zewnątrz, dokonało się wewnątrz państwa wzmocnienie autorytetu władz i usprawnienie administracji. Stało się to dzięki ukroczeniu manii demagogicznego sejmowadztwa, wprowadzającego w pracę gospodarczą, społeczną, administracyjną, a nawet kulturalną — momenty natury partyjnej, wykluczające ciężkość i intensywność roboty. Dziś nie tylko rząd, jako taki, ale każdy obywatel, uczciwie postępujący wobec państwa — może spokojnie pracować — bez obawy — wtrągnięcia w jego czynności urzędowe klik czy kliczek

partyjnych. Ukroczenie interesu partii, wysunięcie interesu państwa, to druga dodatnia pozycja w bilansie ubiegłego roku.

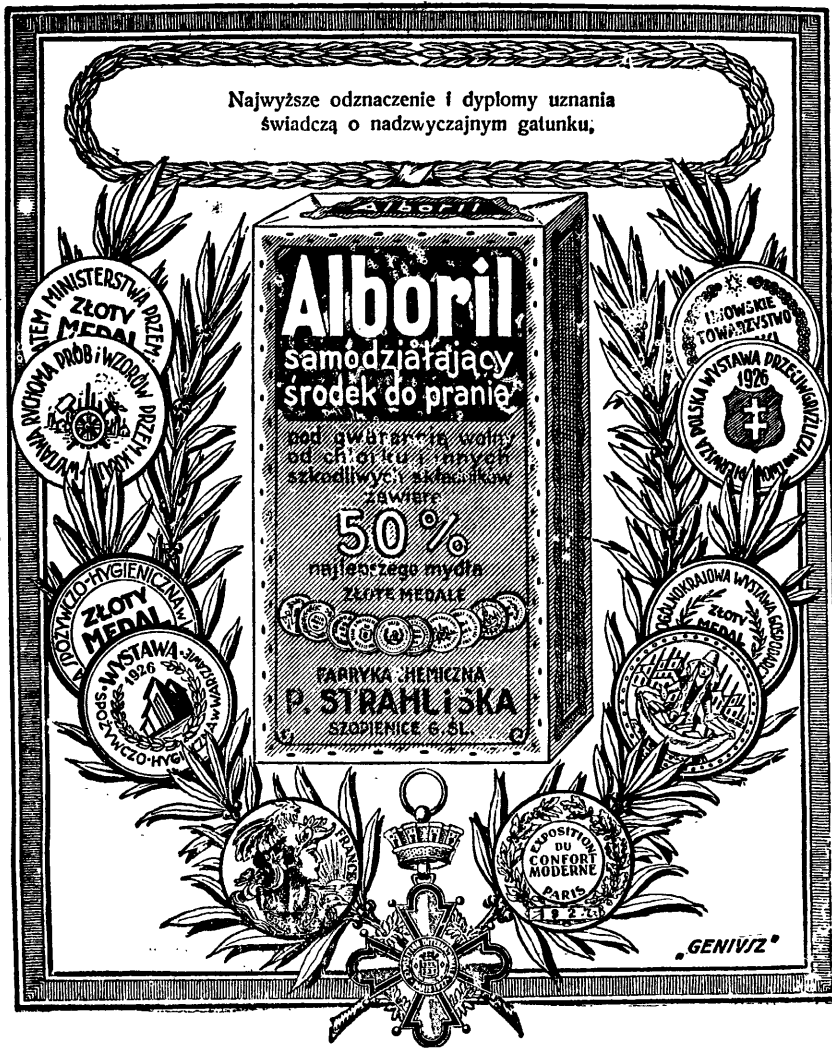
W ślad za poprawą polityczną poszła poprawa gospodarcza. Rok 1927 wykazał pierwszy budżet aktywny o przewyżce dochodów nad wydatkami. Nastąpiło wzmocnienie się produkcji i ożywienie ruchu w przedsiębiorstwach przemysłowych, czego wyrazem znaczny wzrost dochodów państwowych, płynących z podatków.

Ogólna poprawa sytuacji państwowej wpłynęła zarazem pomyślnie na poprawę stosunków politycznych i ekonomicznych w poszczególnych częściach Rzeczypospolitej. — Jak dla całego państwa, tak i dla Śląska ubiegły rok wykazuje

bilans bezwzględnie dodatni. Oto jego najważniejsze pozycje:

w dziedzinie gospodarczej: zmniejszenie bezrobocia, wzrost produkcji, ożywienie ruchu w przedsiębiorstwach przemysłowych; na polu stosunków politycznych: konsolidacja ugrupowań polskich i zetknięcie się ze sobą różnych kierunków na platformie pozytywnej pracy; na polu społecznym: wzrost życia społecznego, ruch organizacyjny w poszczególnych towarzystwach i wzmożenie się tężnia pracy; jeżeli zaś chodzi o opiekę społeczną — budowa szeregu domów robotniczych — w okolicy Katowic, Mysłowic i Rybnika.

Doniosłe zmiany i wybitny zwrot ku lepszemu zaznaczył się na G. Śląsku w życiu oświatowym, na polu szkolnictwa,

Krynica śmiechu w Teatrze Polskim.

„Chory z urojenia” Mollera’a, w przekładzie Boya-Zeleńskiego.

Nieśmiertelny komedjopisarz i satyryk francuski Moliere, należał do tych ludzi, co wolał otwierać okno powietrza, a zamykać drzwi przed lekarzem, a zwłaszcza przed tym „novus doctor” na te czasy, co to „krew puszczand’s” i „lewatwye dawandis”. Musieli mu widocznie eskulapi porządnie dopiec, skoro wyciął na nich taką groteskową satyrę, jaką jest „Chory z urojenia”. Strasznie ich śmieszył, to też podobno, gdy niedługo potem zachorował, żaden z lekarzy nie chciał się nim zająć i umarł przez nich oduczonny.

Rozgrzeszają go obecnie ci lekarze, którzy zalecają śmiech jako lekarstwo. Właśnie obiega teraz prasa europejska wiadomość, że prof. Mac Hamour z uniwersytetu w Ohio twierdzi, że cierpiąca ludzkość można uzdrowić za pomocą metodycznego stosowania śmiechu. Do-

broczny ten uczonego głosi, iż każdego z ludzi od samego dzieciństwa winno się namawiać do śmiechu, do możliwie wielkiej porcji śmiechu codziennie. Człowiek powinien śmiać się od samego rana, szczególnie zaś po kolacji i przed udanem się na spoczynek. A przytem im silnie kto się śmieje, tem zdrowiej dla niego, upewnia ten amerykański prof. Hamour, który napisał nawet książkę nt. „Fizjologia i psychologia śmiechu”. „Mily to śmiechu wy poczynek znużonego wesołości człowieka tworzy dopiero właściwy proces zdrowotny, proces odnawiania się” — to konkluzja tych naukowych wywodów.

Któżby w to nie uwierzył, wiedząc o tem z własnego doświadczenia, że najlepiej czuć się po tym śmiechu, który go „aż morzy”. „Śmiech naturalnie trzeba wywołać, a im bardziej wybuchowy, tem lepszy, bo miśnień przepony brzusnej uprawiane są w silny ruch” — tak radzi Hamour.

O taki śmiech postarał się na czas karnawałowy Teatr Polski w Katowicach przez wystawienie „Chorego z urojenia”

francuskiego mistrza komedjowego w znakomitym przekładzie laurera Akademii Francuskiej — Boya-Zeleńskiego za świetnie przekłady polskie mnogich dzieł literatury francuskiej.

Widownia na onegdajszej premierze dosłownie „ryczała od śmiechu”. Niech więc nikt nie pominie tej sposobności, aby się zdrowo uśmieć.

Komedję wystawiono na ogół bardzo dobrze pod reżyserją p. dyr. Nowakowskiego. Oprócz niego w roli prezesa „kolegium proforsorskiego” wdziliśmy tych samych świetnych wykonawców ról, którzy grali je tu przed trzema laty za dyrekcji p. Nowakowskiego, a więc znakomitego plaskiego komika p. Zonera w roli tytułowej, p. Wł. Puchalskiego, jako świetnego „typka” Biegunki tytułowej, p. M. Jastrzębskiego, jako społecznego reagenta Wlary.

Bardzo dobrimi w rolach kobiecych były p. Rozwadowska i p. Hajdamowicz, poprawną bezmienna amatorka w roli Ludwisi. Z główniejszych ról męskich odznaczyli się p. Wiśniewski (Biegunka starszy), p. Mazanek (Kleant), p. Oskard

(Wony), p. Olderowicz (Czyściel), p. p. Pawłowski, Wojdan, Erwan — dobrze uzupełniali zespół ostatniej groteskowej sceny „promocji doktorskiej”. P. Ciecierski życzymy, aby nabrał więcej pewności siebie na scenie.

Jedynym mankamentem była obsada roli Antosi. Po roli tytułowej, rola ta jest najważniejszą w całej komedji. Antosia to chlochlik, który inspirował i organizuje kawały; rola tej „subretki” komedjowej wymaga i znakomitej dykcji i wybornej akcji. Antosia, to figlarny trzpiot z doskonałą modulacją głosu i z chytremi minkami.

Ponieważ obecna tasama obsada tej roli z przed trzech lat nie wykazała postępu, należy ją, zdaniem naszym, zmienić, albo przynajmniej spróbować „dublu” odpowiedniejszej artystki, których w obecnym zespole komedjowym nie brak. Zyska na tem widokowo, a powożenie jego będzie jeszcze większe, czego Teatrowi naszemu szczerze życzymy, a wznawienia groteskowej sztuki Mollera — Kierownictwu Komedji z serdecznym uznaniem gratulujemy. Refleks.

Sprawa szkolnictwa mniejszości została rozstrzygnięta w Genewie na korzyść strony polskiej, przez postawienie zasady egzaminów, skutkiem czego 5.000 dzieci weszło z powrotem do szkoły polskiej. — Uwielbienie polskiej pracy oświatowej na G. Śląsku było zwycięstwem przy włosach szkolnych.

I w życiu kulturalnym zaznaczył się postęp i rozmach, wyrażający się przede wszystkim w stworzeniu w ciągu jednego roku radiostacji katowickiej. Najsilniejsza ta radiostacja w Polsce, docierająca nierzadko do odległych zakątków Europy, ale nawet do innych części świata — zyskuje sobie z każdym dnem coraz większe uznanie i wyrazy podziękowania od swoich i obcych.

Szczegół ten — może drobny w całościakcie wypadków — jest doniosłym świadectwem, że praca jest realnie i konsekwentnie, że od słów przeszliśmy do czynów.

Rok „przemiany” w naszym życiu — był zarazem — co najważniejsze — rokiem przemiany duchowej całego społeczeństwa. Podniesienie się ogólne nastroju w całym narodzie, jest tak wyraźne i wybitne, że nie potrzeba go specjalnie dokumentować. Społeczeństwo wyrwało się z marazmu, apatii i pesymizmu. Wsparte o jasną przeszłość, zasilone jej dorobkiem, idzie z wiarą i otuchą wielkimi, śmiałoimi krokami ku jasnej przyszłości Nowego Roku. R.

Odprawa niegodziwej napaści germanizatorów na lekarza-Polaka.

Onegdaj toczyła się w Król. Hucie rozprawa sądowa, w wyniku której sąd uchwalił miejscowego lekarza P. Dra Sianowskiego od zarzutu obrażenia cielesnego, o co oskarżała wymionionego doktora niejaka pani Fitzek.

„Oberschl. Kurier” z dn. 30 grudnia wyzyskał przebieg wspomnianej rozprawy, choć ta wyzyskała bezpodstawnosć oskarżenia, do perfidnej nagonki na P. dr. Sianowskiego i reszcie „napływowych” lekarzy polskich. Ta nieczarna kampania germanizatorskiego organu zajmujemy się bliżej w dniach najbliższych, tymczasem zaś oddajemy głos P. Dr. Sianowskiemu, który pisze nam co następuje:

„Szanowny Panie Redaktorze! Do czego dochodził rozwyderzenie tułuskiej i katowickiej prasy, najlepszym dowodem jest treść sprawozdania sądowego zamieszczonego w „Oberschl. Kurier” z rozpraw, wytoczonej mi przez żonę funkcjonariusza kolejowego o rzekome pobicie. Przewód sądowy wykazał dobitnie bezpodstawnosć i tendencyjność oskarżenia, wytoczonego chyba po to, by zdyskredytować lekarza-Polaka w oczach ludzi mało uświadomionych. Pomimo wyroku, uwalniającego mnie od winy, dopuścił się „Oberschl. Kurier”

perfidnej napaści na mnie, przekreślać tendencyjnie przebieg rozprawy i — orzucić treść sprawozdania w ten sposób, by rzucić cień na lekarzy-Polaków.

Satysfakcji za tostepnie imputowane mi przez „Oberschl. Kuriera” zarzuty poszukam na stosownej drodze, tymczasem zaś uważałem za obowiązek powiadomić opinię publiczną o ledwym z przykłałów niegodziwej propagandy antypolskiej, uprawianej przez germanizatorską prasę tułuszą.

Z głębokim szacunkiem
Dr. Andrzej Sianowski.

Jak wspomnieliśmy na wstępie, do sprawy tej powrócimy jeszcze i podając jej prawdziwy przebieg wykażemy równocześnie propagandowy jad germanizacyjny wyrzynany przy każdej sposobności przez „lojalną” prasę.

RESTAURACJA RATUSZOWA

Właściciel Władysław Wiczeorek

Wyborne wódki i likiery.
Pierwszorzędna kuchnia Polska.

w Katowicach, Pocztowa 2 - Telefon 297

Liczebność Niemców w Polsce a wybory.

Z cyklu wykładów radiowych Z. O. K. Z.

Ostatnio podał Z. O. K. Z. w Poznaniu za pośrednictwem Radia poznańskiego dalszy ciekawy komunikat w sprawie stanowiska niemieckiego wobec wyborów z porządkiem na obecna siłę liczebna Niemców w Polsce. Ponizej podajemy ciekawy ten komunikat.

Mówiąc dwa tygodnie temu o rozmieszczeniu Niemców w Polsce, zakończyliśmy komunikat nasz uwagą, że właściwa siła żywiołu niemieckiego w państwie naszym poznać można dopiero po uwzględnieniu jego siły politycznej i gospodarczej. Pierwszorzędnym miernikiem i sprawdzianem siły politycznej jest udział, jaki dana grupa społeczna lub odłam ludności zdołała sobie wywalczyć przy wyborach do ciał ustawodawczych. Dlatego też poświęcimy dzisiejszy komunikat, omówieniu wyniku ostatnich wyborów do Sejmu i Senatu z r. 1922, a w szczególności rozpatrzymy rolę, jaką odegrał żywioł niemiecki w tych wyborach. Będzie to ciekawym uzupełnieniem obrazu, jaki dało nam przedstawienie stanu liczebności Niemców w Polsce, a zarazem także cenna wskazówka, o czym należy pamiętać przy zbliżających się nowych wyborach.

Jak wiadomo, stanęły mniejszości narodowe do wyborów r. 1922 zjednoczone w jeden blok t. zw. szesnastki; blok ten objął, jeśli chodzi o Niemców, prawie wszystkich wyborców — nieznaczące wyjątki są cyfrowo tak nikłe, że nie odegrały żadnej roli. W okręgu wyborczym Poznań-III Niemcy nie snowiąc się poważniejszych rezultatów, zrezygnowali z wystawienia własnej listy i rzucili swe głosy przeważnie na listę Polskiej Partii Socjalistycznej. Na Pomorzu unieważniono blokową listę senacką ze względu formalnych, wobec czego głosy niemieckie zostały tam oddane na senacką listę N. P. R.

Podkreślić należy tutaj, że głównymi inicjatorami i organizatorami bloku byli obok żydów, właśnie Niemcy. Oni to też przedewszystkiem prace i działalność tego bloku finansowali.

Przechodząc do omówienia wyniku wyborów r. 1922 zaczniemy, jak ostatnim razem, znnowu od trzech zachodnich województw. I tak uzyskał Niemcy w Poznańskim bez mała 113 tysięcy głosów, co stanowiło prawie 14 procent ogółu głosów ważnych oddanych w tem województwie. Najsilniejszy odsetek głosów niemieckich wykazały tutaj powiaty chodzieski i nowotomyski, bo 45 wzg. 37½ procent; bardzo znaczny odsetek wahał się między 30 a 15 procentami kolejno od silniejszych do słabszych powiaty: Bydgoszcz wieś, Wol-

Isolacje zimno i ciepło-chronne
Fabryka materiałów izolacyjnych i substancji korkowych 87 X 69

Wilhelm Müller
Szarleń (Górny Śląsk)

Złoty Medal Paryż 1927

sztyń, Szubin, Wyrzysk, Odolanów, Leszno, Czarnków, Oborniki, Bydgoszcz miasto, Miedzzychód, Kępno, Rawicz, Wągrowiec i Mogilno. Jeśli cyfry te rozpatrzymy pod kątem ich rozmieszczenia geograficznego, to stwierdzimy, że stosunkowo najlepsze wyniki wyborcze osiągnął żywioł niemiecki w powiatach północnych województwa, t. j. w dolinie nadnoteckiej. Przypomniamy, że jest to obszar naidawniejszych zabiorów pruskich i najstarszej kolonizacji niemieckiej. Wyniki w powiatach granicznych są zrozumiałe. Zadziwiają natomiast rezultaty wyborów w trzech południowych powiatach: odolanowskim (25%) głosów niemieckich, ostrzeszowskim (15%) i kępńskim (przeszło 17½%) tembardziej, że leżą one w sąsiedztwie powiatu ostrowskiego, gdzie udział głosów niemieckich jest najniższy w całym województwie. Szukają przyczyn tej uderzającej różnicy, musimy dojść do przekonania, że Niemcy wyzyskali tutaj w agitacji wyborczej w szerokiej mierze momenty wyznaniowe, gdyż co zjednała sobie także polskiej ludności wyznania ewangelickiego, otwartej w tych powiatach.

Nazwewnątrz dążenie to uławniło się stawianiem pastora na czołowym miejscu niemieckiej listy wyborczej w tym okręgu. Widzimy, że ta agitacja wyznaniowa przyniosła Niemcom wcale obfity plon, chociaż mandatu nie uzyskali. W rezultacie w całym województwie poznańskim przeszły tylko dwa mandaty niemieckie na 30 ogółem i to w okręgu bydgoskim, do którego należała poza obu powiatami bydgoskimi powiaty Inowrocław, Strzelno, Szubin, Wyrzysk i Żnin oraz w okręgu szamotulskim, do którego zalicza się poza Szamotulami Chodzież, Czarnków, Grodzisk, Miedzzychód, Nowytomysk, Śmigiel i Wolsztyn.

Podajemy teraz porównanie wyniku wyborów roku 1922 ze stanem ludności niemieckiej z roku 1921 i obecnym.

Uprzedzamy jednak, że na cyfrach tych, na pierwszy rzut oka na ogół bardzo dla nas korzystnych, nie można bu-

downać zbyt różowych horoskopów na wybory, które nas czekają na wiosnę roku przyszłego. Nie zapominajmy: raz, że Niemcy dowodnie dużo pilnie i sumiennie spełniali swe obowiązki wyborcze, aniżeli ludność polska, powtóre zaś, że żywioł niemiecki przystępuje do głosowania w przeciwieństwie do polskiego zwarty i jednolity, czem łatwo do pewnego stopnia może sobie powetować ubytek cyfrowy. Nie chcieliśmy zatem, podając to zestawienie w żaden sposób przyćmić się do wzbudzenia nastrojów bezstronkich i zachęcić do zlekceważenia czynną niemieckiego w przyszłych wyborach. Mogłoby to nas dużo kosztować i sprawić niejedną przykry niespodziankę.

Na Pomorzu uzyskał Niemcy w roku 1922 bez mała 52 tysięcy głosów, co w stosunku do ogółu głosów ważnych, oddanych na tym terenie, wynosi prawie 15 i pół procent. Najsilniejszy odsetek głosów niemieckich wykazały powiaty sepiński, łączący się z wspomnianą już doliną nadnotecką — tutaj wynosił on bowiem przeszło 50 procent. W granicach od 30 do 15 procent waha się udział głosów niemieckich kolejno od silniejszych począwszy w następujących powiatach: Działdowo, Grudziądz wieś, Świecie, Chełmno, Puck, Tczew, Wąbrzeźno Grudziądz miasto, Chojnice, Toruń wieś i Kościerzyna. Na osobną wzmiankę zasługuje powiat działdowski, gdzie jak w południowych powiatach Poznańskich, ma ludność polską wyznania ewangelickiego. I tutaj usłowił Niemcy wyzyskać w agitacji wyborczej momenty wyznaniowe, ale bez powodzenia. Wynika to niedwuznacznie z porównania z wynikiem pierwszych wyborów do Sejmu w roku 1920 — wówczas bowiem Niemcy uzyskali bez mała 75 procent głosów, oddanych w tym powiecie w roku 1922 natomiast tylko 28 procent, co niestety nie odpowiada odsetkowi ludności niemieckiej, zamieszkałej w Działdowskim.

Warto również zwrócić uwagę, że niemiecka agitacja wyborcza — szczególnie wzięta akcja rozwinęła w powiatach kaszubskich: puckim i wejherowskim, uzyskując tam procent głosów wyższy od procentu ludności niemieckiej, chociaż w rezultacie końcowym bezpozytywnego wyniku; mandatu w tym okręgu nie przeprowadzono. Przeszedł na całym Pomorzu jeden poseł niemiecki (na 14 ogółem) i to w okręgu wyborczym grudziądzkim, do którego poza obu powiatami grudziądzkimi należą Chojnice, Sepólno, Świecie i Tuchola.

Co wyżej powiedziano o czekających nas wyborach, ma i dla Pomorza znaczenie.

Szczególnie, jak już się rzekło, trzeba zwrócić uwagę na teren powiatów kaszubskich. I tym razem — może nawet ze zdwojną energią wobec znanych za-

kusów na t. zw. korytarz i niemieckiej ekspansji gospodarczej na Pomorzu — szczególnie wziętej — Niemcy będą za wszelką cenę starali się zasiłić swoją pozycję głosami polskimi. Przy całej bezstronności, nie bez poważnych obaw patrzamy na zamiar tworzenia tam osobnej listy kaszubskiej, która — choć niewątpliwie w uczciwych intencjach powstała — przecie jednak w rezultacie tylko jeszcze więcej rozdrobni siły polskie i stanie się pożądaną pomocą dla Niemców.

Na Śląsku złożono z pośród wszystkich głosów ważnych 100 tysięcy na listę niemiecką, t. j. 28 i pół proc. ogółu głosów ważnych. Najsilniejszy udział głosów niemieckich wypadł w miastach Katowicach (prawie 65 proc.) oraz Królewskiej Hucie (63 i pół proc.). Dalej idąc kolejno Katowice wieś, Bielsko, Świętochłowice, Tarnowskie Góry, Lubliniec i Rybnik, radzie procent głosów niemieckich waha się w granicach od 31 i pół do 17 procent. Mandatów uzyskał Niemcy na terenie tego województwa pięć na ogólną cyfrę 17 i to po dwa w okręgach królewskolubickim (Król. Huta), Lubliniec, Świętochłowice, (Tarnowskie Góry) i katowickim (Katowice miasto i wieś, Ruda) oraz jeden w okręgu cieszyńskim (Cieszyn, Bielsko, miasto i wieś, Pszczyna, Rybnik). Trzeba jednak zaznaczyć, że o kręgu cieszyńskim jest bardzo niebezpiecznym: tylko kłaskat głosów brakowało tam do osiągnięcia drugiego mandatu.

Nie potrzebujemy chyba podkreślić, że ze wszystkich terenów zachodnich, teren śląski najwięcej wymaga uwagi naszej przy przyszłych wyborach. Opieszczenie wyborcza i nieszczerze rozdrobienie partynie weszło z nadmiernym frontu polskiego przez niemiecki terror ekonomiczny, tkwie nam już tu fatalnych przyniosły twilkam, że wspomniemy tylko o ostatnich wyborach komunalnych — że tylko chyba załżeńców lub ludzi złej woli, mogą ponasć w stare błedy i kręchły. To też, więcej niż odziedziczył dziedzi, społeczeństwo polskie na Śląsku musi się zastanowić bardzo poważnie nad sytuacją, w jakiej się stawia obywatel Polaka na zarządnicy ze wszech miar naciągawce. Cieszymy się, że zrozumienie konieczności wspólności i jednolitego wystąpienia żywiołu polskiego na Śląsku znalazło już swój wyraz w uchwatach szeregu stronnictw politycznych, które zrezygnowały z wciągania i reny tego w ogólny program swej akcji przedwyborczej. To też gruntuje się tu powoli przekonanie, że wszelkie inne oddzielne ambicje partynie, któreby idły wbrew jednemu frontowi polskiemu, znaczą nie chciały, musiałyby spowodować polską stanowczo naciągawcą jako działalnogodząca w najwzlotniejsze interesy państwa i narodu polskiego.

Poza ziemiami zachodnimi, Niemcy uzyskali jeszcze 5 mandatów w b. Konarszówce i to w okręgach wrocławskim, Łódź miasto, Łódź wieś Konin i Łuck. Jest to w porównaniu do wyborów z r. 1920, gdzie przeszło tylko dwóch posłów niemieckich, sukces bardzo poważny.

Jeśli chodzi o wybory do Senatu, to musimy przypomnieć, że na Pomorzu Niemcy nie mieli własnej listy, unieważniono ją bowiem dla błędów formalnych. W Województwie Poznańskim na 7 ogółem, zdobyli tylko jeden mandat.

Natomiast w Województwie Śląskim odnieśli Niemcy sukces jedną trzecią głosów, uzyskując połowę mandatów. Na 4 ogółem otrzymali dwa. W nieposi tu stanowczo rozdrobienie partynie Polaków.

W innych dzielnicach zdobyli Niemcy tylko jeden, zamiast senatorski, i to w Województwie Łódzkim.

Z listy państwowej wypadły dla Niemców jeszcze 4 mandaty do Sejmu i jeden do Senatu. Reasumując zatem, posiadali Niemcy w Sejmie naszym 17 posłów i 5 senatorów.

Widzimy zatem, że z wyniku wyborów w roku 1922 Niemcy w zupełności mogli być zadowoleni. Powodzenie to w większej części przyniósł należy utworzeniu wespół z innymi mniejszościami wspólnego bloku wyborczego.

Złóż niezwłocznie daninę na fundusz olimpijski.

Życie sportowe i wychowanie fizyczne.

Z okazji Nowego Roku.

Polski Komitet Olimpijski składa serdeczne życzenia całej prasie polskiej, która tak owocnie współpracuje z Komitetem w szerzeniu idei olimpijskiej wśród szerokich warstw społeczeństwa. Życząc Szanownej Redakcji dalszego pomyslnego rozwoju jej poczynionej pracy, nie wapiemy, że dalsza współpraca zapewni sportowi polskiemu stworzenie silnych podstaw moralnych i materialnych dla powodzenia naszej reprezentacji na Igrzyskach IX. Olimpiady.

Okólnik Ministerstwa W-znań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Ministerstwo W. R. i O. P. w dniu 23 grudnia 1927 r. zwróciło się do Kuratorów Okręgowych Szkolnych Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego (Wydział Oświecenia Publicznego) oraz Liceum Krzemienieckiego z pismem treści następującej: „Polski Komitet Igrzysk Olimpijskich zwrócił się do społeczeństwa z apelem do składania na rzecz udziału Polski w IX. Olimpiadzie która odbędzie się w r. 1928 w Amsterdamie. Ze względu na niezmierną doniosłość tej sprawy i na jej wielkie znaczenie propagandowe, żęcha Kuratoria zwrócić się do nauczycielstwa podległych im szkół, by wezwano o pomoc pierzeżną, z jakim wymienionym Komitetem wystąpi do organizacyj nauczycielskich, znalazło wśród nich jak najżywszy odzew.”

Adres P. K. I. O. Warszawa, Wiejska 11. Konto P. K. O. Funduszu Olimpijskiego 14.450. (—) Dr. Dabucki, Minister.”

Polski Komitet Olimpijski, operując na treści tego okólnika, wystosował pismo z prośbą o zorganizowanie akcji propagandowo-zbiórkowej na rzecz Funduszu Olimpijskiego do następujących organizacyj nauczycielskich:

1. Towarzystwo Nauczycieli Szkół Wyższych i Średnich, Warszawa, Bracka 18.
2. Związek Zawodowy Nauczycielstwa Polskich Szkół Średnich, Warszawa, Chmielna 49.
3. Związek Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych, Warszawa, Marszałkowska 123.
4. Stowarzyszenie Chr. Naucz. Szkół Powsz., Warszawa, Senatorska 19.

Komunikat Miejskiego Komitetu Wych. Fiz. i Przyp. Wojskowego na miasto Królewska Hutę i Chorzów.

W dniu 23 grudnia 1927 r. odbyło się w Król. Hucie w sali posiedzeń Magistratu o godz. 18 posiedzenie nowozałożonego Miejskiego Komitetu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego, pod przewodnictwem przez miasto dr. Spaltensteina.

Posiedzenie miało charakter organizacyjny. Organizacja Komitetu, po ukończeniu przedstawia się następująca:

Prezes: Prez. miasta dr. Spaltenstein, zast. prezesa ppłk. dr. Weisbrodtki, Dowódca 75 p. p. i Garnizonu w Król. Hucie, sekretarz kapitan Marmurów w Wład. Dowódca Kadry Instruktorskiej Król. Huta. Zorganizowano trzy sekcje a mianowicie: 1. Zarząd Towarzystwa Stadionu Sportowego W. F. i P. W., 2. sekcja Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego, 3. propagandowo-prasowa.

Skład osobowy poszczególnych sekcji jest następujący:

Sekcja 1: Zarząd Tow. Stadionu Sportowego W. F. i P. W. Przewodniczący dr. Zaskrowski, wicepr. kapt. Herzog, zastępcy sekretarza kpt. Marmurów, zastępcy p. Krawczyk, skarbnik p. Pieta, zast. inż. Cwiżewicz, referent sportowy prof. Szymoński.

Sekcja 2: Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego. Przewodn. inż. Łabęcki, sekretarz kapt. Marmurów, członkowie: prof. Markowski, prof. Pieterówna, p. Tomianek, p. Michalczyk, prof. Zdechlikiewicz, prof. Szymoński.

Sekcja 3: Propagandowo-prasowa. Przewodniczący dyr. Boryslawski, członkowie: por. Gościński, prof. Łabęcki, prof. Szymoński.

Na zebraniu przyjęto ponadto do wiadomości sprawozdanie z budowy Stadionu i dalsze plany budowy, które obszernie zreferował p. inż. Cwiżewicz, sprawozdanie skarbnika p. Piety i budżet Kadry Instruktorskiej, oraz uchwalono szereg wniosków a mianowicie:

- 1) utworzyć polski klub sportowy pod nazwą „Stadion”, do którego wybrano prezesem p. prez. Spaltensteina.
  - 2) wniosek w sprawie rozgrywek młodzieży w miesiącu maju na stadionie sportowym.
  - 3) aby Komitet zbierał się stale raz w miesiącu w ostatni piątek miesiąca, oraz inne o charakterze wewnętrznym.
- Komitet aczkolwiek w składzie nieduzym, bo zaledwie 17 osób, rozwija bardzo energicznie działalność tem konieczniejszą, że praca W. F. i P. W. na terenie Król. Huty i Chorzowa zaczyna zająć coraz szersze terytorium skład osobowy Komitetu przewodzący wytrwają reka prez. Spaltensteina daje zupełną gwarancję, że praca będzie na właściwej torze.

Hasło olimpijskie.

Igrzyska IX. Olimpiady, bezkrawne zmagania się przedstawicieli fizycznej ludzkości pod całym światem, odbędzie się już w roku 1928 w St. Moritz i Amsterdamie.

Polka na zawodach tych nie tylko musi być obecna lecz i zająć miejsce odpowiedzialnej kulisz stanowiącej mocarstwowemu i odwiecznej kulturze.

Obowiązkiem rzeczy sportowej jest dać wszystkim ze stołb, aby przez wzmożoną pracę i poświęcenie wywalczyć zaszczytne miejsce barwom polskim.

Obowiązkiem społeczeństwa, w imię wielkości Polski jest, usiłowanie te moralnie i materialnie poprzeć.

Polski Komitet Olimpijski.

Kalendarzyk dzisiejszych zawodów piłkarskich.

Stadion Królewski Huta: K.S. 06 Katowice — Amatorski K.S. Król. Huta. Derby śląskie — rozstrzygające zawody o mistrzostwo Górnego Śląska.

Polsko K.S. 07 w Siemianowicach. K.S. 07 — Poznań Katowice.

Bytom. Diana Katowice — Benthen 09.

710. „Sportowe Biuro Prasowe” 710. uprasza o telefoniczne zapodawanie wyników w czasie od 16 do godz. 21.

Sportowi cześć — zawodnikom chwala.

Rok stary przejął w bezmiarach wieczności. Nie przypadł jednak pracy, wysiłk i trud, poniesiony przez tych wszystkich, którzy ukończyli fizyczną i wszystkie jej przejawy. Organizacyjna praca naszych młodzieńców i wychowawców zawodników w sporcie, dąży w ubiegłym roku nietylko podwaliny do dalszego rozwoju wychowania fizycznego, a również i przykład, że przy dobrej woli, wytrwałości i zgodnej współpracy można zrealizować bardzo dużo.

W roku ubiegłym zadziałano wiele, ale to „wiele” jest jeszcze dalekiem od „dosyć”.

Zegnąjąc ten stary rok i stojąc na progu nowego, tak niesłychanie ważnego dla życia sportowego, roku, w którym sport polski musi się

zobyc na najwyższy dzień możliwy wysiłek, gdyż stanie w rozlicznych konkurencjach do współzawodnictwa z szeregiem narodów na arenie olimpijskiej.

Rozpoczynając ten nowy rok — redakcja „Polski Zachodni” żęca pożegnania odchodzącemu roku.

Sportowi Cześć!

Zawodnikom Chwala!

A na nowe dni młodzieńczego 1928 roku, składamy cętemu sportowi polskiemu życzenia i pozdrowienie hasłem olimpijskim:

Przedziej — Siłniej! — Wyżej!

Bank Gospodarstwa Krajowego Oddział w Katowicach

rozpisuje niniejszem

rozprawę ofertową

na sprzedaż własnej nieruchomości, składającej się z dwupiętrowego domu o 7 oknach frontu, oficyny, magazynu i niezabudowanej przestrzeni, znajdującej się w Siemianowicach przy ul. Matejki nr. 13. Obszar całości 1310 mtr².

Przetarg na podstawie złożonych, zapieczętowanych ofert odbędzie się w dniu 14. stycznia 1928 r. w lokalu Banku.

Termin nadsyłania ofert do dnia 13. stycznia 1928 r. godziny 13-ej.

Blizszych szczegółów udzieli Bank Gospodarstwa Krajowego, Oddział w Katowicach, codziennie za wyjątkiem niedziel i świąt o godz. 11-ej do godz. 13-ej. Bank zastręga sobie prawo swobodnego wyboru wśród ofert złożonych. 2376

W powodzi wszelkich mydeł prawdziwym „biafym krukiem” jest „BLASKOLIN” MYDŁO BENZOLOWE bo „pierze i czyści wszystko!”

Wielkopolska Wytwornia Chemiczna „BLASK” Sp. A.K.c. Poznań - Aleja Marcinkowskiego 5

Rok Olimpijski.

Odnie Stary Rok — zaczyna się Rok Nowy. Na przemle tych dwóch lat myśl nasza mimowolnie zwraca się wstecz i długim spojrzeniem ogarnia minione dwadzieścia miesięcy. Co przyniosło ono nowego, czy powiększyli dorobek lat ubiegłych? — A następnie wzrok pełen nadziei zwracamy w przyszły i staramy się prze-

widzieć, czym w życiu naszym będzie ten nowy okres czasu. Jeśli w bilansie ubiegłego roku nie tuczi się nam w oczy nic poważniejszego; jeśli w planach na przyszłość nie uchwycimy jakiegoś ogniska, skupiającego nasze dążenia i wysiłki — staniemy na prelomie czasu w niepokoju, a jasna fala życia zamroczy się chmurą niepewności.

O takim stanie niepewności, o dezorientacji, o zachwianiu się woli przy narodzinach 1928

roku, w polskim świecie kultury fizycznej może być nie może. Bo oto rok ubiegły na rosnących wciąż polach odrodzenia fizycznego przyniósł nam rzecz epokowa — zorganizowana pomoc dla sportu i wychowania fizycznego ze strony sfer rządowych, a w ślad za tym powstał Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego, utworzone całej sieci wojewódzkich, powiatowych i miejskich Komitetów Wychowania Fizycznego, bogate subwencyjne rządowe na cele budownictwa sportowego, wydania współpracę z przedstawicielstwem świata sportowego. Jeśli kolo tego wielkiego faktu zniszczymy samorządny, a wciąż potrzebny rozrost organizacji sportowych, jeśli zbilansujemy dorobek tysięcy zawodów sportowych, wzmożymy go blaskiem zwycięstw naszej hipki, rekordy wszechświatowe p. Konopackiej oraz szeregu innych polejących sukcesów na forum międzynarodowym — to rok ubiegły przedstawi nam się nie jałowym, szarym pasmem dni, a okresem rwącego pędu ku wyżynom teźżny moralnej i fizycznej.

Finałem tego splotu wydarzeń, a zarazem początkiem przygwyka do nowego okresu są przygotowania Polski do Igrzysk IX. Olimpiady, w St. Moritz i Amsterdamie. One to sprawiają, że polski świat kultury fizycznej ma przed sobą cel jasny i określony, że nie nie zdola odwrócić głębi uwagi od wyteżonej pracy nad godnym wystąpieniem w szrankach olimpijskich.

Nowy rok zastępuje elite sportowców polskich w obozach ćwiczebnych, prz. wyteżonych treningach, próbnych zawodach, zaś naczelne władze sportowe — przy gorzkich pracach organizacyjnych. Zaledwie kilka tygodni dzieli nas od chwili, kiedy awansujący polskich zawodników w osobach narciarzy hokeistów i bobsleighistów wyruszą na II. Zimowe Igrzyska Olimpijskie w St. Moritz. Szczęść one będą, wstępne hoje o dobre imię Polski, a tym samym słowne siły dalej szłykować się o będa do generalnego ataku na igrzyskach letnich w Amsterdamie.

W ten sposób całe pierwsze pół roku zeldzie na przygotowanie do głównych Igrzysk i drugie sześć miesięcy czekać będzie trzeba na skutki wyteżonej pracy i wzmocnionych starań. Lecz skutki te muszą być dodatnie. Jeśli bowiem sport polski cztery lata temu, biorąc pierwszy raz udział w igrzyskach bez żadnych prawie przygotowań — zdołał odnieść dwa zwycięstwa i na czterdziestu pięć konkurujących narodów — zająć dwudzieste pierwsze miejsce — to po osterolejnym intensywnym rozwoju, po nadzwyczaj solidnym przygotowaniu bezwarunkowo liczne zwycięstwa powiększą, a w olimpijskiej tabeli narodów pomnie się wyżej.

Patrzmy więc śmialo w rok olimpijski, gdyż według wszelkiego prawdopodobieństwa będzie on rokiem wspaniałej pracy wielkietnia ambicji, heroicznego napędzania sił oraz doniosłego sukcesu na wielkiej drodze do lauru olimpijskiego.

Radjo.

Program audycji

NA NIEDZIELĘ, I STYCZNIA 1928 R.

Programy polskie.

Katowice, fala 422. Godz. 10.15 — transmisja nabożeństwa z Katedry Poznańskiej, 12.00 — sygnał czasu, kom. lotniczo-meteorologiczny, 12.10 — transmisja koncertu z Filh. Warszawskiej, 15.00 — Noworoczne życzenia Kapłana Śląskiego diecezji Opoczyńskiej — wyl. ks. prałat Kapica z Tycho, 15.15 — transmisja koncertu z Filh. Warszawskiej, 18.30 — komunikat p. A. T., 18.45 — rozmaitości, 20.30 — koncert wspólny stacji Warszawskiej i Krakowskiej, 22.30 — koncert z kaw. „Atlantic”.

Warszawa, fala 1111. Godz. 10.15 — transmisja z Katedry Poznańskiej, 12.10 — koncert z Filh. Warszawskiej, utworz. Bacha, Gounoda, Noskowskiego. N ewiadomskiego, Debussiego i in., 15.15 — transmisja koncertu z Filh. poświęconego twórczości Czajkowskiego, 20.30 — koncert wspólny stacji Warszawskiej i Krakowskiej.

Kraków, fala 566. Godz. 10.15 — transmisja nabożeństwa z Katedry Poznańskiej, 12.10 — transmisja koncertu z Warszawy, 15.10 — transmisja koncertu z Warszawy, 20.30 — koncert, 22.30 — muzyka taneczna.

Poznań, fala 344.8. Godz. 10.15 — transmisja nabożeństwa z Katedry, 15.15 — koncert, 20.00 — odczyt p. t. „O turystyce zimowej w Tatrach”, 22.30 — koncert.

Wilno, fala 435. Godz. 16.15 — transmisja nabożeństwa, 12.00 transmisja z Warszawy, 20.15 koncert poświęcony muzyce polskiej, 22.30 — muzyka taneczna.

Koncerty zagraniczne.

Wrocław, fala 322.6. Godz. 9.30, 12.00, 16.00, 18.00. — Praga, fala 348.9. Godz. 8.45, 11.05, 12.00, 16.30, 20.00, 22.30. — Londyn, fala 361.4. Godz. 10.30, 15.30, 21.05. — Brno, fala 441.2. Godz. 8.45, 10.30, 18.00, 20.00. — Langenberg, fala 468.8. Godz. 9.00, 12.15, 13.00, 16.30.

Opery i operetki.

Wrocław, fala 322.6. Godz. 18.00. — „Splewacy Norymberscy”, opera Wagnera. „Koncnięgu, fala 337. Godz. 20.00. — „Księżniczka cyrku”, opera Kalman. „Langenberg, fala 468.8. Godz. 19.30. — „Zaczarowany flet”, opera Mozart. „Monachium, fala 535.7. Godz. 18.00. — „Splewacy Norymberscy”, opera Wagnera. — „Hilversum, fala 1050. Godz. 19.50. — „Most miłości”, opera.

Colosseum Król. Huta

Tel. 1354-1610 **Wesoła 48** Tel. 1354-1610

Od soboty 31-go grudnia do poniedziałku

Dom warjatów

Dramat sensacyjny w 8-miu aktach Ściszające krew w żyłach przeżył w sanatorium dla umysłowo chorych. W głównej roli **ION GAMBRY**. - Jako wykładnik 2-aktowa farsa: **W POGONI ZA SENSACJĄ.**
Naszym zacnym gościom: Szczęść Boże w Nowym Roku!

Uważać na znak ochronny

Od wielu lat używany i jako najlepszy uznany!
Nieszkodliwy dla sportowców i turystów, w smole nie niszczy i otwiera, dostarcza tłuszcz do masowienia!

Wszędzie do nabycia!

Wiktor Strużyna :: Budowniczy

Król. Huta, ul. Kopernika 8. Tel. 13-12

Przedsiębiorstwo budowlane
Roboty nad- i podziemne. Budowa gmachów.

Fabryka wyrobów cementowych, t. j. gąlików (syst. Geigera) śmietników żel-betonowych, rur cementowych wszystkich wymiarów. Sporządzanie planów, projektów i kosztorysów.
Zaprzysiężony rzeczoznawca sądowy dla Sądów, Sądu Okr. w Katowicach. Szacowanie domów, hipoteek, spadków, spornego lokatorskiego i t. p.

Na 5-10 rat!

Na 5-10 rat!

„SZATNIÓWKA”

Spółdzielnia kred. tow. dla urzęd. państw., cywilnych i wojskowych
Katowice, ul. Młyńska 7 - Tel. 1778

wydaje wszelkie towary, jakoto: ubrania, obuwie, meble, porcelanę, towary tekstylnie, futra, bieliznę, koldry, dywany, maszyny do szycia, instrumenty muzyczne i t. d. po cenach gotówkowych na 5-10 rat miesięcznych.

2075

Na święta wina i likiery!

Terpentyna, Pokost,
Kwasy tłuszczone
Oleina i wszelkie
chemikalje dostarcza

F. KASTALSKI
Bielisko, ul. Sobieskiego 33. Tel. 2140

Wszelkie Druki

dla Urzędów, Organizacji,
Towarzystw i prywatnej
klienteli dostarcza szybko

Drukarnia Śląska

Spółka z ogranicz. odpowiedzialnością
Katowice, Narbuznik Bałowego 2
i ul. Kościuszki 15.

Brykiety Węgla

Drzewo do rozpalań
1920 w wiązkach
dostarcza bezpłatnie do
domów

Karol Haase
ul. Jagiellońska 7

Ziarno, Zakłady Pralnicze

Katowice, Francuska 10
Telefon Nr. 113

Zniżenie cen

Od 1 października ceny
zniżone jak następuje:

Koszule wierzchnie

włoko prasowane 70 g.
brzośne i prasowane 90 g.
sznurek frakowy 20 gr wiotk

Kołnierze

pojedyncze szywane 20 g.
wykładane szywane 25 g.
wykład. męskie 15 g.

MEBLE

wszelkiego rodzaju za
gotówkę i na raty pociąg

W. Pogoda

Świętochłowice
Bytomska 15 - Tel. 505

Czy jesteś członkiem
Z. O. R. Z.?

KONCERN WĘGLOWY

„ROBUR”

Największym koncernem handlowym węgla górnośląskiego jest „ROBUR” Związek Kopalni Górnośląskich w Katowicach. Kierownictwo Koncernu spoczywa w rękach wybitnego przemysłowca p. Inżyniera Alfreda Faltera. Wydobycie kopalni do koncernu tego należących stanowi ponad 1/3 część ogólnej prod. węgla na G. Śl.

Do koncernu „Robur” należą następujące towarzystwa górnicze:

1. Rybnickie Gwarectwo Węgłowe w Katowicach z kopalniami: Anna, Emma, Römer, koksownią Emma i fabrykami brykietów Emma i Römer.
2. Godulla, Spółka Akcyjna w Chebziu z kopalniami: Gotthard, Paweł i Lithandra.
3. Wschodnio-Górnośląskie Zakłady Przemysłowe Mikołaja hr. Ballestrema w Rudzie z kopalniami: Wawel, Wolfgang, hr. Franciszek i koksownią Wolfgang.
4. Dyrekcja Kopalni i Hut ks. Donnersmarcka w Świętochłowicach z kopalniami: Śląsk, Niemcy, Donnersmarck i Blücher.
5. Huta Pokoju, Spółka Akcyjna w Katowicach z kopalnią i koksownią Pokój.
6. Gwarectwo Waterloo w Katowicach z kopalnią Eminencja.
7. Gwarectwo Węgłowe Charlotte w Katowicach z kop. Charlotte.

Wszystkie wyżej wyliczone kopalnie należą według klasyfikacji Górnośląskiej Konwencji Węglowej do klasy Ia, a węgiel przez nie produkowany pobierany jest w kraju i zagranicą przez wszystkie gałęzie przemysłu, przez gazownię, na opał domowy, i t. d.

Poza zbytem krajowym eksportuje koncern ROBUR swoje produkty do Austrii, Węgier, Czechosłowacji, Włoch, do krajów bałtyckich i skandynawskich, do Rosji i t. d. Koncern ROBUR utrzymuje w kraju i zagranicą liczne zastępstwa.

Koncern posiada również w Gdańsku i Gdyni własne towarzystwo transportowe pod firmą „POLSKAROB” Polsko-Skandynawskie Towarzystwo Transportowe, Sp. Akc., które uskutecznia przeladunek węgla we własnym porcie przeladunkowym. W ostatnim czasie koncern ROBUR nabył kilka większych statków morskich i ma zamiar utrzymać za pomocą własnej floty handlowej, stałe linie okretowe między portami Gdynia i Gdańsk, a głównymi zamorskimi rynkami zbytu.

Głód - bieda - nędza!

czeka każdego, kto nie uwzględni
w pierwszym rzędzie

wyrobów krajowych!
bo pomnaża biedę w kraju!

Pokój umeblowany

z całym utrzymaniem, w Katowicach, poszukiwany od 15. I. 1928. Zgłoszenia do „Polski Zach.” pod: Pokój umeblowany. 2435

Unieważniam

zgubioną książeczkę wojskową wystawioną przez P. K. U. Katowice na nazwisko Maksymilian Górnika, Pszczyna. 2359

Górnośląska Wytwórnia Wagonów i Maszyn

Spółka Akcyjna w Katowicach

Generalne Przedstawicielstwo na sprzedaż szybkościomierzy dla parowozów syst. Hauszaltera-Reszny na Rzplę Polską i Litwę.

Telefon 672

Zarząd Centralny w Katowicach, ul. Mickiewicza 1

Telefon 672

1553

Fabryki w Tarnowskich Górach i Lasowicach.

Wagony towarowe normalne i wąskotorowe, ciężki okut wagonowych etc., konstrukcje żelazne i dachowe.

Konto bankowe: Banque Franco-Polonaise-Succursale, Katowice.

Konto P. K. O. Katowice nr. 302640.

Wysprzedaj Inwenturę

**Początek: Poniedziałek
2-go stycznia 1928**

**Suknie - Płaszczce
Kostjumy - Bluzki
Kostjumy włóczkowe
Pulwry
Lumberjaks
Jedwabie
Materiały wełniane
Aksamity - Koronki**

**W wszystkich
oddziałach
są ceny
od 10 — 50%
obniżone.**

H. Königsberger
Tel. 2163 Katowice, ul. Pocztowa 2 Tel. 2163

Wzgórze Wanjury

Środa wieczór i czwartek

**wielkie
świniobicie**

Dobrych przyjaciół i znawców zaprasza

Gospodarz.**Śląski Handel Skór**Katowice, ulica Marjańska 33, Tel. 1522
dostarcza w każdej ilościKrupony, połówki, karki, blanki,
fahledry, rindboxy, boxkafy, glem-
zy, futrówki. Kleje: Apopol,
Formol, Rozpuszczalnik, Gumiez.
Wyrób cholewek i tacek
1480**BAZAR OKAZYJNY**

E. Twardzik

Bielsko - Strzelnicza 1.

**Gramofony i płyty
wypożycza się w**

Bazarze Okazyjnym Bielsko - Strzelnicza Nr. 1.

Zarówno zakup i sprzedaż wszelkich nowych
i użytych artykułów, jak instrumenty muzyczne
i pierwszorzędnej jakości struny muzyczne stale
i tanio na składzie. 2421**Alfred Fischgrund**

Wiedeńska Parowa Piekarnia

w Kamienicy ad Bielsko

Telefon nr. 2022. 2423

Specjalność razowe butelki dla chorych.

Słowa, wypowiedziane do p. Dr. B. Malczyka
o p. Dr. Golonka, jako niezgodne z prawdą od-
wołuję i za wyrządzoną obelgą p. Dr. Golonka
przepraszam. I. Jedrzelezykówna.**Kursa kroju**szycia, haftu, malowania, najnowsza metoda
Najwyższej uczelni Katowice, ul. Słowackiego 19
„Niuta”. Zapisy codziennie. 2404**Radio**

Original Stassfurter Telefonen

16 lampkowy) z kompletnym urządzeniem, 2 du-
że rozgłośnie, jest natychmiast do sprzedania.
Oglądać można od 16—22 codziennie. Nadaje
się szczególnie dla szkół, instytucji itp. 2437
Restauracja Jan Jerella, Katowice-Ligota.**Ogłoszenie.**W dniu 9-go stycznia 1928 r., o godz. 9-ej rano
odbył się w magazynie konfiskat Urzędu Cel-
nego Katowice, licytacyjna sprzedaż różnych to-
warów, pochodzących z przemysłnictwa, jak rów-
nież jednego używanego samochodu.

Katowice, dnia 27 grudnia 1927 r.

Naczelnik Urzędu Celnego:
Schenk

2360

Porcelana Elektro-Techniczna

jak izolatory, bezpieczniki, rolki izolacyjne, rozetki etc.

Izolatory - Bezpieczniki

Porcelana Stołowajak: kompletne nakrycia stołowe
różnych gatunków, naczynia etc.**GIESCHE****Fabryka porcelany S. A. dawn. Czuday**

Tel. nr. 191

Katowice-Bogucice

Tel. nr. 191

Uwaga: Prosimy P. T. Publiczność o zwiedzenie naszego pawilonu
na Wystawie Gospodarczo-Spożywczej Katowice Park Kościuszki

Dodatek tygodniowy „Poiski Zachodniej” poświęcony sprawom robotniczym i społecznym.

Mieszkania robotnicze w Wojew. Śląskiem.

Na ostatnim posiedzeniu Rady sprawy stroju rolnego wygłosił p. inż. Zawadowski, kierownik Oddziału robót publicznych Wojew. Śląskiego, referat o akcji budowlanej pod egidą Urzędu Wojewódzkiego, szczególnie co do budowy mieszkań, dla robotników. Ze względu na ważność tematu i interesujących szczegółów, podanych w tym referacie, zwróciliśmy się do p. inż. Z. o udzielenie nam referatu swego do umieszczenia w „Poisku Zachodniej”, na co się chętnie zgodził. Referat ten zamieszczamy w przekonaniu, że zainteresuje on szerokie kręgi czytelników i miarodajnie czynnik, jak gminy i organizacje.

Akcja budowy mieszkań robotniczych — w takiej formie, w jakiej obecnie na Śląsku się rozwija, została zapoczątkowana w czerwcu bieżącego roku.

Jak wiadomo, parę lat temu, zaznaczyły się już pewne dążenia, zmierzające do zorganizowania i poruszenia z punktu martwego sprawy budowy domów mieszkalnych.

Spółdzielnie budowlane.

Budowę mieszkań realizowaną za pośrednictwem kooperatyw budowlanych, którym fundusze dostarczała Rada Wojewódzka z dochodów Skarbu w formie długoterminowych pożyczek. Pożyczek takich udzielono na kwotę około 8.700.000 złotych, a powstało w ten sposób w ciągu 3 lat około dwiesięć mieszkań na terenie całego Województwa, z czego blisko 70 w Katowicach. Kooperatywy budowlane nie wykazały tej sprawności, ani tych stron dodatnich, jakich spodziewać się należało. Budowano w wielu wypadkach nieudolnie i drogo. Dość wspomnieć, że koszt budowy domów w Katowicach dochodził, a nawet przekraczał kwotę 60 zł. za 1 m² przestrzeni zabudowanej. Jeżeli chodzi o Katowice, budowano na gruntach zbitych drogich, skutkiem tego koszty gotowych mieszkań wzrastały niepomierne, a równolegle wzrastały też raty amortyzacyjne. Pokazało się, że kooperatywy nie mogą budować dla ludności niezamożnej. Chybaż zatem cel; jeżeli kto bowiem, to przedewszystkiem ludność niezamożna ma prawo moralne oczekiwać w tym kierunku pomocy władz i zasłuki, czerpanego z funduszy publicznych.

Mieszkania robotnicze.

Urząd Wojewódzki przystępując do akcji tegorocznej wytknął sobie przedewszystkiem za cel **budowę mieszkań dla robotników**, a więc domów tanich, stawianych na tanich gruntach w ramach takich kosztów, by rodzina robotnicza mogła opłacać raty amortyzacyjne i odsetki od wyłożonego kapitału bez narażania na szwank swego budżetu.

Ażeby cel ten osiągnąć, trzeba było unikać wszelkich wydatków, którychby nie można było uznać jako nieodzowne. Podstawowe znaczenie miał tu wyśór stosowanego terenu, któryby tak pod względem ceny, jak i położenia odpowiadał celowi.

Kolonie robotnicze.

Ze stanowiska technicznego najracjonalniejszym byłoby założenie paru dużych kolonii, z których każda składałaby się np. z 1000 domów. Tej wielkości osady można by bowiem usytuować w nieco większej odległości od centrów pracy, a więc w okolicy, gdzie łatwo o tanię i obszerne tereny budowlane. Czas duży ludności robotniczej, z takich osad do fabryk i kopalni można by skrócić przez uruchomienie specjalnych pociągów kolejowych albo doprowadzenia tramwaja. — Na dużej kolonii można by opłaciłoby się prace budowlane częściowo choćby zmechanizować, a przy wprowadzeniu specjalnych tanich materiałów kosztu budowy obniżyć. Po bliższym rozpatrzeniu sprawy pokazuje się jednak, że założenie dużej osady odległej od okręgu przemysłowego, jest mimo taniości gruntów drogie i mozolne, a przedewszystkiem wymaga dużo czasu na prace przygotowawcze. Trzeba bowiem liczyć się z koniecznością budowy wielu ulic, budowy osobnych wodociągów,

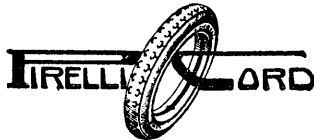
Opinowanie projektów prawodawczych.

Katowice, 1 stycznia. Komisja Opiniodawcza Pracy na ostatnim posiedzeniu rozpatrywała następujące projekty rozporządzeń: 1. o sądach pracy (wspólny projekt Ministerstwa Sprawiedliwości i Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej), 2. o odroczeniu upadłości (projekt Minist. Sprawiedliwości), 3. o wojewódzkich sierocińcach (projekt Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej). We wszystkich wyżej

wspomnianych projektach Komisja Opiniodawcza Pracy przedstawiła szereg swoich wniosków.

Szczególnie doniosłe znaczenie będzie miało rozporządzenie o odroczeniu upadłości, gdyż przewiduje ono między innymi wstrzymanie postępowania upadłościowego w wypadkach, jeśli firmy silnie finansowo (zwłaszcza spółdzielnie) znajdują się chwilowo w stanie niewypłacalności.

Opony samochodowe i motocyklowe

Gumy pełne i półpneumatyczne

do samochodów ciężarowych i autobusów.

Wszystkie wymiary stałe na składzie u wyłącznego sprzedawcy na Polskę

H. SCHWIDEWSKI
Katowice — Szosa Welnowska

Telefon nr. 68.

Adr. telegr. Schwidewski.

ów, dalekiego doprowadzenia prądu elektrycznego i budowy wszelkich urządzeń komunalnych, potrzebnych dla osady, liczącej około 5000 osób.

Odkładając przeto myśl realizacji takich dużych osad robotniczych na terenie np. powiatu pszczyńskiego albo rybnickiego na lata późniejsze, zwrócono uwagę na okolicę przemysłową, w której brak mieszkań najbardziej daje się odczuwać.

Trudności terenowe.

Istnieją tu tereny nieraz kilka hektarów liczące, położone przy szosach, kolejach, albo tramwajni, nieco bardziej oddalone od dużych miast, a więc mniej nadszające się do zabudowania domami wysokimi, a równocześnie łatwo dające się zaopatrzyć w wodę z istniejących wodociągów, przy równie łatwym doprowadzeniu prądu elektrycznego, a nawet gazu. Takie tereny, szczególnie podkopane przed kilkadziesiąt laty, a obecnie niepodlegające już zbyt ewalutowym ruchom, nadają się, jako niedrogie, specjalnie pod budowę domów małych, przy czym widoczną jest jeszcze korzyść, wynikająca z nielaznego oddalenia od centrów pracy, dzięki czemu ludność będzie mniej czasu tracić na podróże.

Akcja w roku 1927.

Rozpoczęliśmy zakupem od magistratu miasta Mysłowice w Janowie Mikołajskim 40 000 m² gruntu po cenie 0.50 zł. za 1 m², przyczem miasto zobowiązało się urządzić ulicę oraz doprowadzić z niewielkiej zresztą odległości wodę. — Grant ten podzielono na 96 działek po 400 m² i rozpoczęto w lipcu budowę 50 domów złączonych w 25 dwójek.

Następnie zakupiono od Spółki Akcyjnej Giesche teren w Zależu o obszarze 64 000 m² po 2,00 zł. za 1 m² i podzielono go na 138 działek po 400 m², a w pierwszych dniach sierpnia rozpoczęto budowę 40 domów.

Wreszcie w Cieszyńcu zakupiono 4860 m² gruntu i rozpoczęto budowę 10 domów. Wszystkie wymienione osady są obecnie na ukończeniu, a za parę miesięcy będą mogły być zamieszkałe.

Na ten cel była przeznaczona z budżetu Województwa Śląskiego kwota 1 400 000 złotych, która miała wystarczyć na zakup gruntów i budowę 100 domów.

Celem ustalenia stosownego typu budynków, opracowano kilka projektów, z

pośród których po przeprowadzeniu przetargu wybrano do wykonania najsłabszy.

Trzeba było bowiem liczyć się, co już zaznaczyłem, z możliwościami płatniczymi przyszłych mieszkańców. Przytem w wszystkimi baczono na wymagania higieny oraz potrzeby i przyzwyczajenia ludności robotniczej.

Projekt, według którego w wykonanie się budowe, obejmuje piwnicę, sien, kuchnię i pokój w parterze, a drugi pokój na poddaszu, astep i strych. Kuchnia zajmuje 28,6 m², pokój parterowy 20 m², pokój w poddaszu 18 m².

Rzut poziomy budynku posiada wymiary 7,15 na 10,41 metrów, a więc zajmuje 74,4 m² terenu. Obok domu mieszkalnego zaprojektowano budynek gospodarczy, a całość otoczono ogrodzeniem z cynkowanej siatki drucianej.

Każdy dom zaopatrzony jest w instalację wodociagową i elektryczną, a niekiedy w instalację gazową. Ponadto tam, gdzie istnieje sieć kanałów miejskich, domy będą z tą siecią połączone. W warunkach, gdzie to nie jest możliwe, buduje się doły kloaczne. Każdy budynek murowany jest z cegły, kryty dachówką, a zewnątrz i wewnątrz wyprawiony. Piec i kuchnię dano katlowe. — Koszt budowy jednego mieszkania wynosi 12 800 zł, łącznie z całym wyposażeniem, budynkiem gospodarczym i ogrodzeniem to jest 33 zł. za 1 m² przestrzeni zabudowanej.

Gdy w sierpniu i wrześniu, dzięki zabiegom Pana Wojewody, a zycielwemu stanowisku Pana Ministra Skarbu i Ministra Robót Publicznych uzyskaliśmy dalsze fundusze, przystąpiono do rozszerzenia akcji.

Zakupiono w tym celu w Świętochłowicach 105 000 m² gruntu po 2,00 zł. za 1 m² i podzielono go na 208 parcel, a z początkiem września rozpoczęto budowę 168 domów.

W Siemianowicach uzyskano od gminy bezpłatnie grunt, wystarczający na 38 działek, które wszystkie zabudowano.

W Welnowie, również bezpłatnie, uzyskano teren, podzielony następnie na 62 działki i rozpoczęto budowę 20 domów.

W Mikołowie zakupiono 40 000 m² gruntu po 0,80 zł., podzielono go na 90 działek i rozpoczęto budowę 10 domów.

Na gruncie poprzednio zakupionym w Zależu rozpoczęto budowę dalszych

70 domów tak, że ogółem wznosi się tam 110 domów.

W Janowie Miejskim wreszcie zabudowano cały nabyty teren, rozpoczynając dalszych 46 domów oprócz 50 pierwotnych.

W ten sposób w budowie znajdują się 452 domy z czego, jak wspomniano, 100 jest na ukończeniu.

Koszta budowy i warunki spłaty.

Przy projektowaniu planów zabudowy starano się o możliwie ekonomiczny podział terenu, pozostawiając na uboczu wszelkie inne względy.

Oprócz podanych powyżej kosztów budowy wyrażających się kwotą 12 800 złotych, na koszt ogólny składają się koszty gruntu, kanalizacji, wodociągu, urządzenia ulic i chodników, wreszcie wydatki administracyjne tak, że łącznie od warunków lokalnych oraz pomocy ze strony gmin cały dom wraz z wszystkimi przynależnościami kosztować będzie w Świętochłowicach i w Zależu 14 800 zł., w Siemianowicach, Welnowie i Janowie 13 900 zł. a w Mikołowie 13 600 złotych.

Domy sprzedawane będą na spłaty miesięczne przez 42 lata.

Rata miesięczna wynosić będzie, łącznie od kosztów 34, 35 albo 36 złotych.

Mniej liczne rozuziny będą mogły odnajmować pokój w poddaszu, co ułatwi spłatę rat. Pokój i kuchnia w parterze będą wystarczającym pomieszczeniem dla rodziny złożonej z 4 do 5 osób. W poddaszu pomieścić się mogą 2 osoby tak, że ogółem w nowych tych domach będzie mogło zamieszkać od 2700 do 3000 osób.

Osady robotnicze powstające w ten sposób, w większości będą dość znacznie oddalone od istniejących sklepów, dlatego zaprojektowano także typ domu, w którym mogłyby się pomieścić sklep spożywczy i sklep rzemieślniczy. — Celem zastąpienia braku lazienek, których nie ma przy mieszkaniach, będą budowane w poszczególnych osadach zakłady kąpielowe w suterenie jednego z domów, złożone z paru wani i natrysków.

Zależnie od decyzji przyszłych właścicieli domów, sklepy będą prowadzone jako spółdzielcze, albo też jako przedsiębiorstwa indywidualne.

Ożywienie przemysłu budowlanego.

Akcję tegoroczną rozpoczęliśmy w warunkach niezbyt pomyślnych, jeżeli chodzi o czas i stosunki handlowe, bo budować zaczęto dopiero w sierpniu przy dotkliwym braku cegły oraz dachówek. Za to pogoda była niezwykle sprzyjająca, co pozwoliło prace budowlane znacznie posunąć naprzód. Do budowy użyto 14 700 000 sztuk cegieł, a więc całkowitą roczną produkcję trzech dużych cegielni. Ponadto zapotrzebowanie okien wynosi 2736 sztuk, drzwi 2718 sztuk, pieców kaflowych 1380 sztuk, dachówek około 1 100 000 sztuk, z czego widocznym jest, że akcja omawiana stanowi weale pokazywny czynnik ożywienia przemysłu. Obszar gruntów zakupionych pod budowę wynosi około 30 hektarów.

Celem ewentualnego zastąpienia cegły i dachówek palonych, których brak może się dać odczuć także w roku przyszłym, czyni się próby zastosowania do budowy żużlu z wysokich pieców, pustaków betonowych, dachówek cementowych itp.

Plany dalszych robót.

Kierownictwo budowy opracowuje projekta na rok przyszły dla wprowadzenia pewnego urozmaicenia w wyglądzie zewnętrzny budynków oraz w rozkładzie mieszkań, jakoteż celem oszczędniejszego zużytkowania terenów przy budowie domów, — szeregowych tzn. gdzie warunki na to pozwalają, a domów wysokich w miejscowościach, w których istnieje brak większych terenów budowlanych. — Równocześnie prowadzi się pertraktacje o nabycie dalszych terenów. — Dotychczasowe koszty budowy wynoszą około 5 000 000 zł.

Dodatek tygodniowy „Polski Zachodniej” poświęcony życiu i sprawom drobnego rolnika na Śląsku.

Czas stosowania obornika pod okopowe.

Okopowe najlepiej potrafią wyzyskać obornik i najbardziej oplaca się po nich uprawa zbóż i innych roślin uprawnych. Odybysmy tak ułożyli dwa płodozmiany, że w jednym z nich obornik byłby dawany pod kłosowe, a w drugim pod okopowe, to czysty zysk w ciągu zmiarowania byłby wyższy z tego płodozmianu, w którym obornik stosowano pod okopowe.

Z okopowych przeważnie uprawiamy ziemniaki, buraki cukrowe, pastewne i marchew. Ze względu na różne ich wymagania glebowe i nawozowe, wymienione okopowe można podzielić na dwie grupy: do jednej należy zaliczyć ziemniaki, a do drugiej buraki i marchew. Podział ten na grupy przeprowadzamy z tego względu, że ziemniaki w porównaniu z innymi okopowymi w pierwszym okresie swego rozwoju czerpią pokarm w znacznej mierze z dużych zapasów zamagazynowanych w kłączach matecznych, w mniejszym zaś stopniu z gleby, a dopiero w dalszych okresach rozwoju zapotrzebowanie w pokarm silnie wzrasta, natomiast buraki i marchew od samego początku ich rozwoju wymagają znacznej ilości w roli już gotowych składników pokarmowych. Wiąc stąd widzimy, że obornik, który stopniowo rozkłada się w glebie na dostępne składniki pokarmowe dla roślin uprawnych, pod ziemniaki może być stosowany tuż przed ich sadzeniem, a pod buraki i marchew znacznie wcześniej. Wychodząc z tego podstawowego założenia przy nawożeniu okopowych obornikiem, przejdziemy do omówienia sposobów nawożenia w praktyce rolniczej.

Przy nawożeniu obornikiem rolnik przede wszystkim musi się liczyć z następującymi czynnikami. Obornik gromadzi się w obrach i stajniach (gnojowniach) stopniowo. W lecie ze względu na cdżywanie się zwierząt na pastwiskach, t. j. poza stajniami, obornika mamy stosunkowo niewiele, więc tylko mniejszą jego część calorocześnie wytwórczości, możemy wywieźć na jesieni, a znaczną ilość możemy dysponować tylko na wiosnę. Drugi czynnik, to sprawa przewiezienia obornika na pole. Jak wiadomo, musimy wywieźć dośw. znaczne ilości obornika na jednostkę powierzchni, gdyż około 400 centnarów metrycznych, na hektar, tj. w przybliżeniu 60—70 fur parokonnnych, co ze względu na dużą objętość obornika, odległość pól nawożonych i ciężką pracę dla sprzętów i ludzi jest sprawą wymagającą dużo nakładów pracy i kapitału. Wreszcie po wywiezieniu obornik musi być natychmiast rozrzucony i przyorany, ażeby przez luźnowanie i ulatnianie się z niego części składowych, wartość jego nawozową nie sprowadził do zera. Wszystkie te czyniki wywołują szereg zaradniczych praktycznych charakteru, które rolnik musi rozwiązać.

Pod buraki cukrowe, pastewne, marchew oraz wczesne odmiany ziemniaków, obornik bezwarunkowo musi być wywieziony i przyorany na wczesnej jesieni, gdyż od tego zależy nagromadzenie odpowiedniej ilości składników pokarmowych do czasu siewu wymienionych okopowych i sadzenia wczesnych odmian ziemniaków, które również wymagają na początku rozwoju większej ilości pokarmu z powodu szybkiego rozwoju. Pod ziemniaki średniowielkie i późne, obornik możemy wywieźć na wiosnę tuż przed sadzeniem, lecz wywieżenie dużej ilości obornika w stosunkowo krótkim okresie czasu i natychmiastowe jego przeoranie wywołuje szereg trudności technicznych. I dlatego obornik często wywożą na pola w zimie, układając go w większe przyny lub kupki, które często rozrzucają po powierzchni zmarzniętej roli, czasami pozostawiają je aż do wiosny. Rozpatrzmy kolejno wszystkie te sposoby wywożenia i przyorania obornika oraz wpływ ich na plony ziemniaków.

W tym kierunku wykonano szereg

Z działalności Związku Raiffeisena na Śląsku.

(br.) Dla zapewnienia stałego rozwoju Kas Raiffeisena niezmiernie ważnym momentem jest posiadanie na wioskach sprawnych kasjerów. Związek Rewulzyjni stwierdza, że „jaki kasjer — taka kasa”. W imię tej zasady Związek urządza co rok 1—2 kursy dla rachmistrzów, kształcąc w ten sposób sprawnych kierowników kas. Kurs taki rozpoczął się w Katowicach w dniu 28. grudnia 1927 roku. Przedmiotem wykładów jest sposób księgowania i ogóle prowadzenia księgowości i korespondencji, przystosowanej do wymogów kas oszczędności.

Niezmiernie ważnym jest fakt, że kursy te cieszą się liczną frekwencją, co świadczy o zrozumieniu ważności istnienia kas Raiffeisena na Śląsku.

Wobec powyższego pewna obawa musi przejmować projekt wprowadzenia na Śląsku gminnych kas oszczędności, jako tworu prawnego — publicznego, mającego zastąpić dobrze rozwijającą się inicjatywę prywatną.

Ze ta prywatna inicjatywa jest silnie oparta na szerokiej podstawie, świadczą przede wszystkim właśnie kursy rachmistrzów o tak liczącej frekwencji, które przeciętne bodaj na kilka dni odrywają zupełnie niezamożnych ludzi od pracy zarobkowej, narażając ich na straty materialne.

Kurs prowadzi doświadczony w tej sprawie dyr. Związku, p. Sporysz, przy pomocy dwóch współpracowników rewizorów: dyr. Śl. Izby Rolniczej p. Panielskiego i p. Piechaczka.

Znaczenie Doksztalających Szkół w powiatach rolniczych.

Szkola powszechna wypuszcza młodzież z reguły z chwilą ukończenia 14. roku życia, a więc w okresie, kiedy dziecko rozpoczyna okres dojrzewania fizycznego i umysłowego, okres niezmiernie ważny w życiu, bo on decyduje o późniejszym stosunku jednostki do państwa, zagadnień politycznych i społecznych.

Lepiej jest z tą młodzieżą, która wstępuje do jakiegokolwiek zawodu, bo na podstawie osiągniętego ustawodawstwa, uczesza ona do szkół doksztalających, gdzie nie tylko dokonują się istotne doksztalanie zawodowe i ogólnokształcące, ale i neutralizowanie ujemnych często wpływów otoczenia, niedostającego ani pod względem wychowawczym, ani obywatelskim do swoich zadań w odniesieniu do młodego pokolenia.

Gorzej jeszcze jest z tą częścią młodzieży, która po ukończeniu 14 lat życia, żadnego zajęcia nie znajduje i w ramach ustawodawstwa o szkołach doksztalających nie mieści się. Doksztalania u tej młodzieży dokonuje się w klubach sportowych niemieckich, które chętnie ściągają te młodzieży, by w środowisku niemieckim zniszczyć zupełnie wpływ szkoły polskiej. Zie jest również z młodzieżą pozaszkolną po wsiach. Nawet w wypadku, gdy chłopiec, opuszczający szkołę jest synem zamożnego gospodarza, ma on przez długi okres zimowy bardzo dużo wolnego czasu, który niewiadomo jak spędzować.

W zrozumieniu właściwie tego zagadnienia zaczęto na podstawie obowiązującego ustawodawstwa organizować doksztalające szkoły wiejskie. Zaczęły one powstawać w październiku bież. roku, szkolnego w południowej części powiatu rybnickiego i znalazły odrazu tak wielkie zrozumienie w zarządach gmin i w Wydziale powiatu, że w obrębie in-

doświadczeń, a mianowicie: obornik wywieziono na pole późną jesienią, rozrzucono i zaraz przyorano, taką ilość obornika wywieziono również późno w jesieni, natychmiast rozrzucono i pozostawiono w tym stanie na powierzchni, aż do wiosny i wreszcie taką ilość pozostawiono przez zimę starannie na kupie i rozlewiono dopiero w kwietniu, po-

Związek przez zorganizowanie kursów wyzyskuje jaknajlepiej otrzymywaną rok rocznie subwencję, która jest dowodem głębokiego zrozumienia dążeń spółdzielczych u władz centralnych.

Dalszą akcją Związku Raiffeisena, okazującą jego żywotność, będzie dział, dot. specjalnie spółdzielczości śląskiej w piśmie rolniczym „Rolnik Śląski”. W dziale tym zamieszczone będą komunikaty, dot. nie tylko spółdzielczości kredytowej, ale również handlowej i spółdzielczości, łączącej producentów.

Szczególnie liczna rzesza drobnych właścicieli rolnych daje na Śląsku własności niezmiernie szerokie pole działalności dla spółdzielczości w tym kierunku. Pierwszym takim przedsięwzięciem było zorganizowanie dostaw mleka i drobnych właścicieli do centr konsumcyjnych, które, dzięki należytemu zorganizowaniu się dostarczają obecnie na rynek więcej od wielkiej własności, mającej do niedawna monopol dostaw na wielki rynek.

W związku z zorganizowaniem przez Śl. Izbę Rolniczą szkoły koszykarskiej, nasuwa się myśl zorganizowania i tego działu produkcji w formie spółdzielczości, co do zakupu surowca i sprzedaży wyrobów. Również sprawa dostarczania warzyw na targi, oczekuje odpowiedniej organizacji, podobnie jak dostawa jaj, pierza itd. Wszystkie te działy organizacji zbytu i produkcji ma Związek na uwadze i doświadczeniem swym będzie mógł służyć zainteresowanym.

sektoratu Rybnik III, powstało ich dotąd w ciągu dwu miesięcy 34, w obu innych okręgach inspektorskich kilkanaście, tak, że cyfra ich przekrasza już liczbę 50. Przy zachowaniu dotychczasowego tempa powstawania tych szkół już w przeciągu paru lat teren całego Województwa pokryje się całą ich siecią i rzecznictwo w zasadzie zagadnienia ujęcia wychowania młodzieży w wieku od 14 do 18 roku życia.

Co do programu mają wiejskie szkoły doksztalające charakter raczej ogólnokształcący niż zawodowy, w szczególności obejmują program wiejskich szkół doksztalających rozłożony na 3 lata: 1) naukę religii, 2) język polski z historią Polski i krajoznawstwem, w I. roku, język polski ze stylizacją, w II. i III. roku, 3) naukę stylu praktycznego, 4) wiadomości społeczne, 5) wiadomości z życia gospodarczego, 6) naukę o człowieku i stosunku jego do otoczenia, 7) rachunki i geometrię.

Przedstawiony program nauki nie jest programem ustalonym raz na zawsze. Ponieważ potrzeby wiejskich szkół doksztalających wywołują życie, ono też zadecyduje o ściśnięciu resp. dalszym rozwinięciu programu i jego urzędowości. Być może, że przybiora on stopniowo charakter więcej fachowo-zawodowy — rolniczy lub przemysłowy — być może, że trzeba będzie poszukać innego ujęcia ich organizacyjnego. Jedno już dziś należy podkreślić, a mianowicie, że zrozumienie potrzeby takich szkół u władz szkolnych, spotkało się z żywym zainteresowaniem i współdziałaniem społeczeństwa i przedstawicieli gminnych i powiatu. Przy tak harmonijnym współdziałaniu wiejskie szkoły doksztalające nie tylko się utrzymają, ale z pewnością i rozwijają w instytucje trwale oddziałujące decyd. jako na życie wsi w powiatach wiejskich.

stawiono przez zimę starannie na kupie i rozlewiono dopiero w kwietniu, po-

Nasza kronika.

Zarząd dóbr ks. Donnersmarcka sprowadził z Czechosłowacji 13 klaczy rasy noryckiej, celem polepszenia miejsc. materiału końskiego. Z uwagi na to, że zarząd posiada cennego ogiera tej rasy, istnieje możliwość ulepszenia hodowli koni w najbliższej okolicy.

Popieranie melioracji rolnych. W Ministerstwie Rolnictwa omawiany jest na szereg konferencji projekt rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o popieraniu melioracji rolnych.

Projekt przewiduje rozszerzenie zasad, na których mają być udzielane pożyczki na melioracje rolne. Między innymi pożyczki takie mają być udzielane na melioracje pastwisk i gospodarstw rybnych.

Nowe prawo łowieckie. Ministerstwo Rolnictwa opracowuje obecnie szereg przepisów wykonawczych, odnoszących się do nowego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o prawie łowieckim.

Katastrofalne skutki mrozów dla oziminy. Spotęgowane od kilku dni mrozy grożą zupełnie wyznaczeniem zasiewów ozimych. Groźbę tę potęguje jeszcze niemal zupełny brak śniegu który zazwyczaj, pokrywałby oziminy, pozwala im przetrwać nawet najsroższą zimę. Rolnicy, zwłaszcza w województwach centralnych i wschodnich, uważają oziminy prawie w połowie za stracone. O ile mroz nie zelży, wyniki przyszłych ziorów mogą być katastrofalne.

Reasumacja prac Komisji Ankiety. Komisja Ankietowa skończyła już swe prace w zakresie badania poszczególnych gałęzi przemysłu i poszczególnych dziedzin pracy. Od dnia 2. stycznia rozpoczyna się kolejne posiedzenia podkomisji programowej i plenarne posiedzenie Komisji Ankietowej w celu ostatecznego ułożenia sprawozdania i wniosków, które będą z końcem stycznia, względnie z początkiem lutego przedłożone rządowi.

Standaryzacja produktów spożywczych. Ministerstwo Rolnictwa delegowało swoich przedstawicieli do Danii, Holandii, Szwecji, Łotwy i Estonii dla przeprowadzenia studiów z zakresu prawnej i technicznej strony standaryzacji jaj, masła i bekoniów.

Produkty te, szczególnie zaś jaja, stanowią w Polsce bardzo poważny artykuł eksportowy — ze względu jednak na niewielką standaryzację, kwalifikowane są na rynkach zagranicznych do niższych kategorii, niż w rzeczywistości na to zasługują.

W drugim doświadczeniu obornik wywieziono w zimie, część którego pozostawiono w kupkach małych, a drugą część rozrzucono zaraz w zimie oraz wywieziono w kwietniu zaraz rozrzucono i przyorano. Największy plon ziemniaków otrzymano na oborniku, wywiezionym w kwietniu, a najmniejszy na oborniku, wywiezionym i rozrzuconym w zimie. Wiąc, gdy kto jest zmuszony wywieźć obornik w zimie, to najlepiej go wywieźć na wielkie przyny, ubijając je mocno i przykrywając warstwą torfu, lub układając w stożkowane kupki, ubijając je dokoła wladami.

Sposoby wywieżenia obornika nie tylko odbijają się na plonie ziemniaków, lecz i na następnych plonach zbóż. W ostatnim z wymienionych doświadczeń po ziemniakach był zasiany owies, otóż największy plon ziarna i słomy dawał pola, na których obornik pod ziemniaki został wywieziony i przyorany na wiosnę, najmniejszy zaś na polach z obornikiem, rozrzuconym w zimie. Przy nawożeniu obornikiem należy również brać pod rozważenie rodzaj nawozonej gleby. Na ciężkich glinach, łaż, sapaż, obornik rozkłada się wolno, więc nawożenie ich będzie bardziej wskazane na jesieni natomiast lekkie, piaszczyste gleby na wiosnę.

Decydującym czynnikiem przy nawożeniu obornikiem jest natychmiastowe jego rozrzuconie i przyoranie, w myśl przysłowia: „co śmierdzi, to gnoi”.

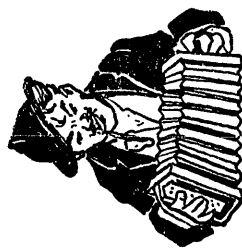
Dr. J. Syniowski.

Nowego Roku!

Kieć Rok Nowy już się zbliża, kożden Wom winszuję,
 Tóż i w mołem tyż sumieniuć cosik lebertuje,
 Krom chroboka, ciciołbych wszystkim posłać „an-
 zyltskarty”.

Alc, iżech na Sylwestra z pyniadzów odarty,
 Tóż naszkryłom Wom słów pora w Gustlika grzywie
 A zdrowie Wasze wypija (gorzałą — to wyweeł)
 Niechaj więc ustana w świecie wojny i szarpaczki,
 A somsiady nasze niech tyż trzymają jadaćki.
 Pon Prezydent i Marszałek niechaj w zdrowiu rządu
 I zjednają se i takich, któzy jeszcze bładza.
 A tyż nowy Syn i Synat, elitóre wchieramy.
 Niechaj Państwu odepnieją wielkie tautyjemy
 A ku tymu, kieć poprawia państwowo walutta,
 Byda miały zamówiła kopalnita i luta,
 Rola, kożdyn warsztat prac, czy w ielki, czy maty.
 Biturokacjo, co to lubi „odwołać kawały”,
 Niech skuranić i gibicy w nowy rok pracuje.

Gustlik gro . . .

Kolendy śląskie.
 Strzod nocnyj ciszy glos sie rozchodzi:
 W stanicie, Ślązacy, marzec naciłodzi!
 Czempredzej sie wyboracie,
 Na wybory pospieszajcie.
 Pobjć germana!

„Stille Nacht, heilige Nacht”,
 Swietcie, spisż? Habe Acht!
 Bo cie Krzyżak zakatrupi:
 Som on czuwo, a tyś gupi,
 Iże on taki „lieb Kind”,
 Iże on taki „lieb Kind”.

Przybieżeli na Górny Śląsk „nepery”,
 Sypia złotem i śpiywa „szlacyery”,
 Głosu na myrnica, „swego”,
 (flich niedoczekanie!).

O wy „bloki” („Volksbundowy”
 i Koriantowy Ludowy),
 Bicie w kotły, w traby grajcie,
 Ale głosów nie żadaćcie,
 Domy je „Zjednoczeniu”.

Wesoła nowina
 Polsce sie staje:
 Lud śląski, chudżina,
 Rzadowi przaje.
 Jak plynko ta nowina:
 Lud z rzadem szanżka trzymaj!
 My dawno to wiedzili
 I pedzieli. —

Z postrzód siebie tyż w ytrzaśnie cieniugi i szuje,
 Plan na Śląsku lud optantom niech tyż chceć doda
 Do wedrówki kajś za Odra, A Pon Wojwoda
 Niech przy zdrowiu zaś fodruje nom ty wedle sily,
 Jako dotad, a bydzie nom więcej, jak dziś, mily,
 To nie wadzi, iże plują na niego Korfauty,
 Mylny i rozmaite inksze kupione bażauty,
 Ci już plata czują w kościadzi, a to ich nie miluje,
 Mogąc se „zaslugić” pisac wacien kajś w komunie,
 Bezrobotnym życa pracy, ubogim zioctokowy,
 Dziołochom straty gniupkopów, za to długich loków
 I coby tyż krzywe nożi kieckami okryły
 I nie nago, omazzone, no mrozie fażyły.
 Jeszcze inkszym inkszych życaży nom liat ażo
 Ale miejśca brak, tóż pija: Na zdrowie! Wszelk,
 szeflik,
 Żeflik.

Narodziła sie tu u nos zrodza niemala:
 Ż: tej za wiestwa morgiem spiywać Bugi na
 elwala:
 Gloria, gloria in excelsis Deo!
 Gloria, gloria in excelsis De!
 Żeflik.

Kolenda Koriantego.
 orfianty z Janickim w zimowej porze
 rzeczadzali sie po swoim dworze
 tak se oba doradzali, by za postów sie dostali
 el kolenda Kolenda, za posta już nie beda!
 zo nam „uzdrawiacze” pokój nie dajom —
 do naszych „sprawek” wciaż sie mieszała
 jak by temu szło zaradzic, żeby ich sie móżd po-
 zbawić?
 Hej kolenda kolenda, za posta już nie beda!
 W tem nam Chludacia nie może pomódz.
 Bo już zwolemników nie ma bardzo moc,
 Trzeba nazwe firmy zmienic, to sie to może do
 zmienić?
 Hej kolenda, kolenda posłem może znów beda!
 Tak mu doradzal poseł Janicki,
 By se utworzył „Blok Katolicki”
 Jak sie ta firma tak nazwie, to głupcom to nie pod-
 padnie.
 Hej kolenda, kolenda posłem może znów beda!
 Jak my już potem dopieli swego,
 To sie wysłniejemy z głupca każdego,
 Bylemy lud znów nabrali, potem sobie zaśpie wali!
 Hej kolenda, kolenda posłem może znów beda!
 Hanka z Bytomia.

GUSTLIK

Wesoly dodatek do „Polski Zachodniej”

Do gazety nr. 1 Katowice, dnia 1. stycznia 1927

nr. 1

Szczęśliwego Nowego Roku!

Na „Sylwestra” jazda w skok.
 Potem z życiem w Nowy Rok!
 Co nam da, nie wiemy nic —
 To wiemy, że chcemy żyć!
 Szczęść nam, Boże, w Nowy Rok!
 Życ chcemy, jazda więc w skok. . .

GUSTLIK ROZPROWIO . . .

A teraz z polityki co mam zczytać? Wierza że tego, aby nasze „Zjednoczenie pracy” przy wybo-
rach zwyciężyło! Niemcy! „Korhysy” (Kortary-
Kustos) nuda sąsiedzi las blyhli i tanłowac bydom bo-
sa na lodzie!

A teraz tak ekstra zyczna do koleji:
„Slaskiemu Michalowi Wolodyjowskemu” (Wo-
jewodzie Grażyńskiemu) aby do walnej rozprawy z
pernamskiem tatarskiewem i z „Bohemem slaskim”
służyla mu dotychczasowa krzeza i zwinność.

Prezydentowi m. Katowic, Górnikowi — du-
o zdrowia, aby nie chorował wiedy, kiedy nie krzeza
— md. gdy przyjeżdża polski Prezydent Rzeczypo-
spoltej do Katowic i polscy ministrowie.

Zarządowi Głównemu Zw. Powst. Sl. wysej
floty, windy na 4. piętro i zatarwienia „wstęci”.
Prezesowi Kortniemu sily i wyrom, a w Krdew-
shel Hucie dobrego psa w magazynie.

Wszystkim koleksiom tysonom, aby się w no-
wym roku uczesali „na jeza”. A jak będzie nowy
„marsz na Odra”, to niech każdy koleks zdobedac
pierszo nagroda!

Tow. Polek sito tyślecy członkin, w każdym kat-
ku no dzieciatku, a w Zarządzie Głównym miech pie-
niędzy!

Prezesie p. Branowskiej zdrowia i auta, aby
mogła obiedzac cały Slask i tettej metly do wy-
miatanio szwobów i rdunoty Indkielej.

Redaktorom „Polski Zachodniej” nabruszonych
piór i podwyżki pensji.

Administracji zyczna druczki pełnej kasy, aby mo-
gła dac załeczki bez sciganio.

Zeserom skrdanica na namiocie przez telefon i ra-
dio, meiramptomzi kancelarkowefornu, aby zniżcie!
jaknawyleci, dziołochom z drukarni i ekspedycji, aby
dobrych chłopow dostaly a mie na drukazy zaprosity.

Wszystkim dziołochom zyczna, aby się w tym ro-
ku duzo bawily, mocka uciechly miaty, ale aby nie
kolbydaly.

Wszystkim Czytelnikom „Gustlika” — Szczęść
Boże i zdrowie śmiechem! Wasz Gustlik.

trzebowali my mieć lemu na muchy. Widział, że
nie chyci i wyjechał do swego Vaterlandu z no-
wrotam. Landrat zaś Syrum stryrom nie dał nam
za wykrane i wznaczył premie temu forjnanco-
wi zminniemu, który bedzie po kieniecku godol.

Zdosił się naturabnie zarząd jedyn „kennentescher”.
Niemiec na to „Zcytorysti ani winosku nie musił
pisac, poniewaz już praktyka Brandmeckca przesol, bo
był „eliter” Stellvertreter des Brannmeisters” i bar-
dzo miał slyczno komenda po niemiecku i to tak:
„An die Liter” in die Deichsel”, i tak dala i na
Karstencentrum to z szyczarani przemawial tylko
po niemiecku. Herr Steiger, erstem gerstem Heim-
nabijan, ich habe gemahit gemische Sacher”, nospoka,
Jak był referentem na Lehmannowym 40-letniem Ge-
burstfarku, to mowil:

„Kameraden! Heute krosse Freude, Kaiser re-
borenti”.
Ow pan U. zostal zatwierdzony na tego Laiter-
beamstra. Na poczatkui się zgorzyl, bo dzwonke

nie chcial dzwonić po niemiecku, jeno po polsku.
ponieważ był z Peczyny i dzwonił dalej psczyn-
ski, pszet-ski, no ale ten „Fessanarat”, ten już tak
miod jak dziwolaz: „Lajel! Heute krosse lokcyoi!
Frau Lachmann verkannt Zigarren, presowas, Ser-
fe, poszkes do mycia tid.

Pierona, kiebyś był widzial, co za cyrkus był
we wsi: dzieci za nim wiecej jak za stikiem, jak ze
zeczarem na zadku lataty.

A teraz ci powiem o jednym soltryse, naturabnie
byłym soltryse, nazwywo sie „Bubik der Grosse”, a
jego zona mo tez takiego malero bubika — „Bubik
der Kleine”. Czy stary Bub, czy stary Babowa m-
wia do malero Bubika po niemiecku: „Geh, Bubik,
der alter Bub komt schlon! Albo Bubik rausse-
schlafen?”

A teraz powiadco, że na przyszlye wybory ko-
munalne bedzie donowme soltrysem, a jego darta
sie bedzie zwala „Bubikpartei”. Bracie, tego nie
dostapiasz, boś plehiscy przesrol, to mozesz isc do
Miechowic z twoim bubikiem Urbankowa koza pod
kozomem polechac!

Tóz tywyski!
Pyrlik.

Z KROL. HUTY.

Winszujemy Ci Nowego Roku z tego domu,
co twoje pismo czytala. U z ulicy Marjańskiej 14.
Mieszkała też tu „Anchpolak”, jeden z tych auch
był poddazs powstanca przy rrucczeniu, a był Po-
lakow. a dzisjal jest na urzędzie polskim w Katowic-
ach (Gdzie? — Gustlik?) Vaterland im jeszcze
ogromnie wolno, bo jak przehodze, to podzwawia-
cia tylo „mojin” lub „malcar”. Na Polka patrzy
jak byk na masarza. Zona tego urzednika chodzila
do niemieckiego „Frauenbundu”, a do dzieci to ino
„deutschi”.

Kochany Gustliku! czy my to na to o Polskę
walczyl? zedy orgole na urzedach byli, polski chleb
i polske podkowyal i swoje dzieci germa-
nizowal? Jak sie ten urzednik w imo skora nie
pobozce, to Ci go nazwiskiem wymylnimy. A ty
kochany Gustliku, przyjedz sam z ta oculowa, nie-
tial i wzmieszes ro do „Tirolerhandl”, kaj nalezy,
bo jego zona zawsze mowi: „mein Mann ist Beamte
und auch was besseres”.

Kochany Gustliku, manny Ci tu takto stano fajno
frea, wywiadu jabby trzysia dlablow, na nicj kroch
miedoi! Ogromnie jej ten „Llehandl” nieteroko
wono! Handlowana w Polsce skora i plodem, ale
my Polacy nie dali jej sie cyzanic i zrobila plate!
A teraz chodzila do Bytomia do cecelni glna dopiac,
co bydla z niej cery robic na te wielkie foryce
pracyci Polisce, kochany Gustliku, nie miobyls tam
fajchli struch scharbowy do glny deantano, a
malta ci simerowce, ale jej sie starazy, a choc „ein-
leinmark” zarobi, ale sie nie poradzil smigowcy
kubie. A tym naszym oryolom nowe „parotie” znosi,
ze już foryce budula, a wnet ci „nasi przysida”, a
bedziemy zas miec dobrze!

Manny sam jesszece w tym domu, dwóch Pra-
ków „Vorbereitende”, bo za Polaków uchodzila, a
niemieckiego Kuriera czytala.

Manny sam jesszece jednego „Pulaka”, który
zna niemieckie napisy na kaminiurach kuchanych,
a na porochach „szwarz, wias, rot”, bo to jest faj-
nel! Jak sie nie poprawil, to ro wymienila.
Pyrsk! Twój nowy koleca

Miedzianc z pod gruszkii!
—

Z KNIUROWA.

Kochany Gustliku!
Jako stary górnik do górnika „Szczęść Boże!
Czytam twoje listy i widze, że znasz cały G. Slask,
tóz wszadz też tam coś o naszym Kniurowie. Jak bym
ci wszystkie zale i bole czajac opisac, to by mi wy-
czel skory brklo. A w.c. sluchal co ci powim. —
Jest tu u nas jeden urzednik, co uciekl ze Zabrze,
ale nie mysl czasem, że za polskosc. Sa tu gornicy,
co pod nim pracowali i ty Gustliku też go bedziesz
znal, boś ty drzeza też na „Konkordyji” robil. I a-
dziołom tam dokuczal a tu też inaczej nie rob! Cho-
dziaz z jego winy sa nieporozadki, co wyzsi urzedni-
cy przyznajaa, to on zwal na robotnikow.

Na drodze to ino „dacz” unie po polsku ale ino
„urzedow”, bo robotnikow to wyzwa swiate
nieteroskie chachary, wdy, Ci gornicy, co so znaja,
mowia, że on przed uciezka byl na „Abwehr”
rdzieł przy Milkucezech, a tam jest wielki „dwór”,
to miał widac styczność z tymi rozarymi, wlec mu
sie nie dziwujaa, że je ma na mysl dorzadz.

A co do chacharow, to mu powiem, „kto w pią-
tek jada flaki to mysl, że kazdy tak!”

Teraz uwazaj co z niego za patryjota polski.
Gdy jeden robotnik sie u niego zaszlo ze mu „zi-
mi”, nie szrymie i pokazal, nio forecke z „prietled-
mi”, to mu je wytrzasl na ziemie i podental s...
platusmi polskie rodlo, bo praca je pieniadze sie
wysuly i debut do orle polskoi. Kon przytem i wy-
zwyal, coś może Gustliku jesszece podobnego nie
slyszal. Ale może powiesz Gustliku, przenie na ta-
botnika, dla robotnika w Kniurowie to sa papiory
na tonacie, a jak chceż żyć, to marsz na niemiecka
strona po prace.

Kochany Gustliku nasti kawalerowie sie wsce-
kaja na neso, bo im robi konkurencjo, bo ino Kn
Szczegolowcom przez las na spacer chodzila, a oni
ro sie boja, bo to urzednik, by sie mofł na nich
ponoscić. A nosi tez rewolwer, bo urzednikom wol-
no go nosic. Ale przeloz ty stary kawaler i pow-
staniec, tego se nie dasz spodobac.

W'ycie przyjedz, ja cie bede czekal a przyjadzie-
my do Walszaka, a wypiemy sobie z panyska 190
rorczaka a potem ci pokozaa teza dotrorna.

Twój koleca górnik
Wrzasakala.

Listy do Gustlika.

Z SUCHEJ GORY.

Kochany Gustliku!

Gdyś osiatni raz napisol o naszej wsi, toś na-
robił nieteroskiego maras: jedni klemi, drudzy sie
smiali, to ci był prawy klermasz. A jedni tak pieli,
że ino Julka babv przepili, ale poniewaz ten autor
duzo pozanomiol napisac, tak to teraz ci napisza
coś o dzwiolach w naszej Suchej Górze, jak one
sie wykiely.

U nas przed wojna mieszkal sam Polacy a po-
tem sie przybral do naszej wioski pewien skazy!
kuty Niemiec, który nas miał zgermanizowac, ale
sie kanon, poniewaz jak naszym starym wiantrson
mowil wo po niemiecku, to ci go nie zrozumiel, a gdy
oni tu mdyfili po polsku, to on nie nie rozumial i
otwarił reba ciodoby somstek. Wenczas wyjadł
do swego kresparatu wszystkie muchy i nie po-

Szanownej Klienteli, Przyjaciołom i Znajomym składamy serdeczne życzenia
Szczęśliwego Nowego Roku!

Dom Handlowy F. Magdziarz i P. Kowalski
konfekcja damska i męska
Katowice, ul. Mickiewicza 1, I piętro. Telefon 1159.

**Serdeczne życzenia
Dosiego Roku!**

wszystkim Szanownym
Klijentom i Znajomym

Eubasz Józef,
Mistrz krawiecki

Katowice, *Marjańska 3, III.*
Telef. 848

2436

Szanownej klienteli i moim znajomym

Dosiego Roku

Drogerja św. Barbary, W. Dutkiewicz
Katowice, ul. Warszawska 10 — Tel. 1686

Wszystkim moim Gościom
i Znajomym

**DOSIEGO
ROKU!!!!**

EMIL WANJURA — KATOWICE

Kościuszki 15 — Restauracja „Wzgórze Wanjury”

1928

Z serdecznymi życzeniami
z okazji nadchodzącego Nowego Roku
załączamy też i prośbę, aby dotychczasowe
zaufanie, którem nas W. P. darzył,
nadał nam zechciał okazywać

uniżeni

AUGUST DYLLA

T. z o. p.

Malarstwo artystyczno-dekoracyjne - Pracownia nowoczesnej sztuki dekoracyjnej

Katowice, ulica Sokolska 9. — Dnia 1. stycznia 1928
Telefon 2301, 1785 — Skrytka pocztowa 44

2433

Dosiego Roku

Szanownej klienteli i znajomym

Roman Popiołek

Katowice, ulica Warszawska 38

2400 Skład wyrobów tytoniowych.

Swoim Szanownym Klijentom
składamy

serdeczne życzenia
Dosiego Roku!

Królewsko-Hucka Fabryka Chemiczna
Henkel et Cie.

2372 Królewska Huta, Karola Młarki 23

Szanownej klienteli i wszystkim znajomym życzę
radosnego i szczęśliwego

Nowego Roku

„PRAD”

Zakład Elektro-Instalacyjny
P. Tschentschel

Katowice, ul. Szopena 7 — Telefon 567.

Szanownej Klienteli i znajomym

Dosiego Roku

Lipschütz i Ska., Katowice

Szan. Klienteli i znajomym
Dosiego Roku

Szymon Kaufmann

Salon fryzjerski dla Pań i Panów 2391
Katowice, ulica 3-go Maja 32 — Telefon Nr. 20-26

Serdeczne życzenia

2379 na

Nowy Rok!

Ksawer Liczbiński,

Cukiernia i Kawiarnia

Katowice - Rynek

Szanownej klienteli i znajomym 2415

Dosiego Roku

Textyl - Katowice, Rynek

Szanownym klientom i znajomym

Dosiego Roku

Ryszard Hoffmüller, Zegarmistrz

Katowice, ulica 3-go Maja Nr. 11. 2392

Szanownym klientom i znajomym

2397 życzę

Dosiego Roku

Dywany - Muczel Katowice, 3-go Maja 17

Wszystkim moim Szanownym Gościom
i Znajomym 2407

szczęśliwego i wesołego
NOWEGO ROKU!

W. SPREU

RESTAURACJA I HOTEL „DO WYPOCZYNKU”
Katowice, ulica św. Jana

HOTEL „POLSKI” KRÓL. HUTA

Wszystkim swoim byłym, przyjaciołom i znajomym

DOSIEGO ROKU

życzy

L. STANCZYK Hotel „Polski”, Król. Huta
60x72 ulica Wolności Nr. 27

Szanownym Odbiorcom

2387

życzę

Szczęśliwego

Nowego Roku

Sylwester Sopa

Hurtownia piwa

Knurów.

Szanownym gościom i klienteli

Dosiego Roku

życzy

Ogórek i żona

Kasyno fabryczne

Krywald. 2386

Wesołego Nowego Roku

wszystkim Gościom i Znajomym życzy

RESTAURACJA I KAWIARNIA „LUNAPARK”
w Królewskiej Hucie.

Właściciel Adam Joneczyk

Z okazji dnia

Nowego Roku

wszystkim sympatykom życzenia

KAWIARNIA „ATLANTIC” KATOWICE

Dyrekcje

Szan. Klienteli i moim Znajomym

Dosiego Roku!

ALFRED NEBEL, KATOWICE, UL. 3-GO MAJA 14

2399 Rzeźnictwo — Fabryka Wedlin.

Szanownym odbiorcom, znajomym i krewnym

Dosiego Roku

Bazar Mód

Katowice, ul. 3-go Maja 32.

2358

Szanownej klienteli i wszystkim znajomym
Szczęśliwego Nowego Roku

życzą 2416

Ernest Singer z żoną

KATOWICE-BRYNOW :: Telefon 13-41

Szanownym moim Gościom krewnym i znajomym

DOSIEGO ROKU!

Walenty Gnesa II Kuchnia Obywatelska
Katowice, Mickiewicza 1 2414

Szczęśliwego Nowego Roku

życzą Szanownej klienteli i znajomym 2401

Polskie Wyroby Tekstylne

Józef Szczotka i S-ka — Katowice 3-go Maja

Z okazji dnia Nowego Roku zaszliśmy wszystkim
naszym sympatykom życzenia

Bar Teatralny, Katowice

J. Dulewski.

Wszystkim moim gościom i znajomym
zyczę

szczęśliwego Nowego Roku

Mleczarnia Zdrowia
Katowice, ulica Dworcowa Nr. 13
Wł.: Henryk Kulpek 2371 Wł.: Henryk Kulpek

Szanownej klienteli zyczy

Dosiego Roku

Salon fryzjerski
Teodor Marweg
Katowice, ul. 3-go Maja 40.

Dosiego Roku

Szanownym Klientom i znajomym
Bernhard Fröhlich
Obuwie - Fröhlich
Katowice, ulica 3-go Maja Nr. 7. 2394

Szanownym gościom i znajomym
Dosiego Roku

Teodor Pisarek, Hotel i Restauracja
Katowice, ul. Słowackiego 20 — Tel. 1912

Dosiego Roku

Szanownej Klienteli i znajomym
Juljusz Pokorny
Piekarnia i Cukiernia
2386 Katowice, ulica Warszawska 36

Wszystkim odbiorcom
szczęśliwego Nowego Roku

Mistrz Piekarski, Gogołek
2411 Katowice, ulica Andrzeja

Całej mojej Klienteli
i Znajomym przesyła
serdeczne życzenia
Nowego Roku!

Gdański Dom Ryb
własc. R. Spitz Telefon 1108
2430

Restauracja DOM ZWIĄZKOWY
KATOWICE, ULICA MICKIEWICZA 8, I. piętr.
Telefon 2120. 2312

zyczy swoim Szan. Gościom,
przyjaciółom i znajomym
szczęśliwego
Nowego Roku!
Wojciech Bols i żona.

Serdeczne życzenia Noworoczne
składa swym Szanownym
Klijentom i Odbiorcom 2059

M. Kubicki, Cukiernia Krakowska
Król. Huta, Sobieskiego 5

Serdeczne życzenia Noworoczne
Bywałcom Hotelu „Pszczynski Dwór”
składa 2018

W. Loserz z żoną

Dosiego Roku!

moim Przyjaciółom, Gościom
i Znajomym zyczy

2362 **Wiktor Bwerow z żoną**
Własc. Kawłarna „VENEDA”
Królewska Huta.

Wszystkim naszym Szanownym Go-
ściom, Przyjaciółom i Znajomym
zyczy szczęśliwego 2429

Nowego Roku!

ZDRÓJ OKOCIMSKI dawn. Kissling
A. Krall i żona.

Zakład krawiecki ANDRZEJ TYNIEC
zasyla

dla swoich Panów Klijentów
i P. Klijentek
serdeczne życzenia

Nowego Roku!

Szanownej Klienteli zyczy
szczęśliwego i wesołego
Nowego Roku!

Szier Wojciech, mistrz obuwiczny
Świętochłowice - Ulica Szeroka 2.

Moim Gościom i Przyjaciółom
składam
serdeczne życzenia

Szczęśliwego Nowego Roku!

WILHELM POLLOK :: RESTAURACJA
KATOWICE-LIGOTA 2438

Moim Szanownym Gościom
Dosiego Roku

J. Kaczer
Restauracja pod Zamkiem Rybnik

Szanownym odbiorcom, krewnym
i znajomym

Dosiego Roku

Paweł Rozspół - Mikołów
Skład mąki i zboża.

Kawiarnia „Concordia”
Lipiny, ulica Bytomska Nr. 41
składa serdeczne życzenia

Dosiego Roku

Gościom swym z Lipin i okolicy.
Gospodarz, Andrzej Olszycka.

1988 **Każdy wieczór koncert**

DOSIEGO ROKU!!

Szanownym Odbiorcom,
Znajomym i Krewnym

M. SPIESS

Hamburska hala ryb

KATOWICE ---- ULICA POPRZECZNA 14 2393

Całej naszej Klienteli z okazji
Nowego Roku

składamy serdeczne życzenia

Szczęśliwego
Nowego Roku!

Emil Kurzeja i żona.

Wszystkim moim Odbiorcom,
Znajomym i Przyjaciółom —
zyczy 2439

Dosiego Roku!

PAWEŁ LUBINA :: MISTRZ RZEŹNICKI
KATOWICE-LIGOTA.

Wszystkim Szan. gościom, sympatykom,
stałym bywałcom i znajomym zyczy

Szczęśliwego
Nowego Roku

RESTAURACJA i KAWIARNIA

„MONOPOL”

w Królewskiej Hucie.

Szanownym Gościom zyczę
Dosiego Roku

W. Myśliwiec z żoną
własc. Hotelu Polskiego w Rybniku
2052

Skład towarów kolonialnych
delikatessów :: konserw i likierów

HURTOWY HANDEL WIN

Białe i czerwone francuskie wina. — Stare
Węgierskie i Tokajskie wina. — Austrjackie
czerwone i białe wina. — Reiskie i Mo-
zelskie wina — Malaga — Tarragona —
Mistela — Samos Sherry — Madeira — Wino
portowe Vermouth — Cinzano. — —

Emil Misera, Katowice
ul. Warszawska 6 Telef. 1328

2079

Wszystkim Szanownym
Odbiorcom i Znajomym zyczę

Dosiego Roku!

POGODA W. — Świętochłowice
Bytomska 15

Wszystkim moim Szan. Gościom,
Przyjaciółom i Znajomym

zyczę w Nowym Roku
jak najlepszego powodzenia

zast. **M. ONDRASZEK i żona**

własc. A. POGODA
W: HAJDUKI, KOCHANOWSKIEGO 2.

Oberża hutnicza w Nowym Bytomiu.

Szczęśliwego i wesołego
Nowego Roku!

zyczą wszystkim swoim Gościom
i Znajomym
Józefowie Grychtolowie.

Dosiego Nowego Roku
wszystkim naszym Klientom
Zakład stróżów nocnych w Rybniku.

Wszystkim moim odbiorcom i znajomym

Dosiego Roku

Ludwik Moroń, Mikołów
Handel towarów kolonialnych i krótkich

Wszystkim moim od-
biorcom i znajomym

Dosiego Roku

ROBERT FILIPEK, MIKOŁÓW
Dielzna. towary wehlane i krótkie.

Wypełnić! Wyciąć i przesać do Urzędu pocztowego

Niniejszem zamawiam przez P. T. Urząd
pocztowy, na miesiąc **styczeń 1928**
wychodzący w Katowicach dziennik

„Polska Zachodnia”

Imię i nazwisko: _____
Adres: _____

Kwit pocztowy

Należność 2 złote 50 groszy zapłacono.

Pieczęć _____ Podpis urzędnika _____

Wypełnić! Wyciąć i przesać do Urzędu pocztowego

Niniejszem zamawiam przez P. T. Urząd
pocztowy, na miesiąc **styczeń 1928**
wychodzący w Katowicach dziennik

„Polska Zachodnia”

Imię i nazwisko: _____
Adres: _____

Kwit pocztowy

Należność 2 złote 50 groszy zapłacono.

Pieczęć _____ Podpis urzędnika _____

Wypełnić! Wyciąć i przesać do Urzędu pocztowego

Niniejszem zamawiam przez P. T. Urząd
pocztowy, na miesiąc **styczeń 1928**
wychodzący w Katowicach dziennik

„Polska Zachodnia”

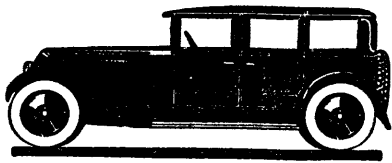
Imię i nazwisko: _____
Adres: _____

Kwit pocztowy

Należność 2 złote 50 groszy zapłacono.

Pieczęć _____ Podpis urzędnika _____

„Renault“

„Renault“

poleca na rok 1928

modele 4-ro cylindrowe:

6/18 KM. Torpedo i Karety w cenie od dol. 1000 do dol. 1250 loco Polska
10/35 KM. Torpedo i Karety w cenie od dol. 1500 do dol. 1700 loco Polska

modele 6-cio cylindrowe:

8/30 KM. „Monasix“ Torpedo i Karety w cenie od dol. 1300 do dol. 1500 loco Polska
15/60 KM. „Vivasix“ Torpedo i Karety w cenie od dol. 2000 do dol. 2600 loco Polska

modele specjalne luksusowe:

18/24/100 KM. Torpedo, Karety i t. d. | | | | 40/140 KM. Torpedo i Karety i t. d.

Wszelkie wozy ciężarowe od 400 Kg. do 10000 Kg. siły nośnej, autobusy, motory rolnicze i przemysłowe, agregaty elektryczne o wszelkiej sile i napięciu, traktory rolnicze gasiennicowe i na kołach. Motory aeroplanowe nagrodzone I-szą nagrodą na konkursie wytrzymałości. Samochody i części zamienne stale na składzie w przedstawicielstwach:

Tow. „Esper“ Warszawa, ul. Marszałkowska 153, tel. 21-64

Tow. „Esper“ Katowice, ul. 3-go Maja 5. tel. 5-85

Tow. „Esper“ Będzin, ul. Kołłontaja 24

Tow. „Robur“ Poznań, ul. Fredry 12 - Tow. „Pilot“ Lwów, ul. Zielona 59

Ciepłe opaski na brzuch

przepasid przepuklinowe, szalki (prostotrzymacze)
Higieniczne wkładki do bucików.

R. Stiller, Dom Sanitarny
Krótka Huta, Rynek 2.

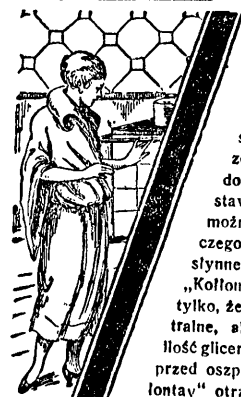
Nowy wynalazek XX wieku

Płaski zegarek

Tylko zł 5.93 (zam. 25)

Wysyłamy pocztą za zaliczeniem elegancji zegarek nikiowy. Chód dzwiczny, na kamieniach. Wyregulowany do minuty z gwarancją za dobry chód na 8 lat. 2 szt. 11.60, 4 szt. 22.68, 6 szt. 33.60. Lepszego gatunku 7.75, 9.50, 11.50, 15.00, 18.21, 25 i 35 zł. Na rękę z paskiem 10.50, 14, 17, 20, 25, 30 i 35 zł. Z francuskiego nowego złota 15.50, 2 szt. 30, 3 szt. 44 zł. Lepszego gatunku 20, 25, 37, 45, 55 i 65. Budziki stolowe 15, 17 i 20. Za kopczy przesyłki pociąg kupulicy. Adr. zegarm. Józef Jakubowicz, Warszawa, Sienna 27. Oddz. 5. Firma oczyszcza od roku 1900. Nagrodzona wieloma złotymi medalami i krzyżami. Mnóstwo listów dziękczynnych. Z powodu braku miejsca zamieszczamy niektóre: Nr. 4310. Zegarek otrzymałem, za który bardzo dziękuję, chodzi co do minuty i bardzo miły dla oka. Ku mojemu niemiłemu zdziwieniu chodzi lepiej od „Omegi“, który robi różnicę naprzód, albo w tył. Zegarek otrzymany od Pana nie robi żadnej różnicy, tak dół się dokładnie wyregulować, proszę o laska we przysyłanie mi możliwie w krótkim czasie. Jeszcze dwa zegarki płaskie, nikiowe. Po otrzymaniu zrobić zamówienie na większą ilość dla całego biura. Z poważaniem Jan Kalużyński, Lublin, (Nr. 3455). Sz. P. I. Uprzejmie proszę o wysłanie jeszcze jednego zegarka z fr. nowego złota. Przew. tej sposobności many zaszczyt podziękować za otrzymane 3 zegarki, z których jestem bardzo zadowolony. W najbliższych dniach wyśle zamówienie na kilka zegarków dla Kota Młodziejczy w Golebiewku. Z poważaniem prezes Stanisław Borowicz, Okręg. Towarz. Rolnictwa w Kutnie. (Nr. 4356). Sz. P. I. Otrzymałem zamówiony przeze mnie w firmie pańskiej zegarek budzik z dzwonkiem, z którego jestem zadowolony w zupełności i ta droga składam W. Panu podziękowanie. Z poważaniem Pilot Konstanty. Post. Pol. Państw. poczta Jasio. (Nr. 4357). W. P. I. Za przesyłane mi 2 zegarki składam P. serdeczne podziękowanie, gdyż jestem z nich zadowolony, a teraz proszę o przysyłanie mi jednego zegarka damskiego z skór. pask. Post. Pol. Państw. w Szczepanowie, Jan Burkiewicz.

Rece

świadczą o niezamordowanej i mozojnej pracy domowej. Zle środki do prania i gryzące mydła pozostawiły na nich ślady. A jednak można temu łatwo zapobiec. Dla czego Szanowna Pani nie używa słynnego ze swej dobroci mydła „Kołłontay z pralką“, które nie tylko, że jest pod gwarancją neutralną, ale zawiera dostateczną ilość gliceryny, aby skórę ochronić przed oszpecceniem. Mydło „Kołłontay“ otrzyma Pani w każdym lepszym sklepie. Niech Szanowna Pani nie kupuje nic innego, gdyż przy zakupie miarodajne jest zwrócenie Pani!

Mydło

KOŁŁONTAY

Złoty medal na Wystawie w Katowicach 1921.

Jedyny wytwórca:

Erich A. Kołłontay, Fabryka Chemiczna Katowice-Byrnów G. Śl.

Wytwórnia mebli wyścielanych

H. Drobek, Król. Huta Dworcowa 15

Telefon 1174 vis a vis dworca Telefon 1174

poleca

garnitury klubowe skór. i gobelin. Kenapy pluszowe, leżanki i materace. Pod gwarancją najtańsze źródło zakupów, także na raty.

NIEUSTĘPUJĄCY
ZAGRANICZNYM
BACHMAT - KONIAK
3 KLASZTORY

załoz.
1888
Eondé.

nagrod
78
di-
sil-
tations

B. KASPROWICZ a
GNIĘZNO

Wszędzie do nabycia!

Reprezentacja:

J. Liedtke, Katowice
ulica Marjacka Nr. 37

Olbrymi wybór

MEBLI

po cenach fabrycznych
i za gotówkę i na raty
poleca

E. Winkler

Rybnik
ul. Kościelna. Tel. 1044

UŁŻYJ SOBIE
Meridiol
antys. - Kosmet.
Najlepszy do nacierania ciała.

WEBER & LEOPOLD
Fabryka stempli
Zakład rybnicki
Katowice, Kościuszki 8.

A. M. Bielski i Ska
Salon Mód
Wykonuje pierwszorzędną
garderobę męską i damską
— mundury wojskowe —
Polecam się Związk. Powstań- 2284
ców, Podo. Ic. Rez., Związk. Strzel. itp.
Jako jedyne polskie przedsiębiorstwo na Śląsk.
Słpłaty dogodne. Ceny umiarkowane.
BIELSKO

5 stycznia 1928 r. rozpoczynają się nowe lekcje stenografii polskiej i niemieckiej syst. Stolze-Schrey-Balczynskiej, pisania na maszynach na dziesięciu różnych systemach, metoda koncentryczna dziesięciopalcowa z ćwiczeniami polsko-niemieckimi, korespondencja handlowa polsko-niemiecka, w zakres której wchodził ortografja i znaloność wyrazów obcych.
Katowice, ul. Plebiscytowa 4, front, I. p. na dr.

H. Cegielski Sp. Akc.

Poznań Górna Wilda 136. Tel. 42-76

Adres telegraficzny „Hacegielski“

Firma założona w roku 1846.

Wyrabia w zakładach swoich

Parowozy i wagony kolejowe,

Lokomobile parowe przewoźne i stacyjne do celów rolniczych i przemyślowych, walce szosowe,

Kotły parowe najnowszymi systemów do największych rozmiarów i wysokiego ciśnienia pary, ekonomizery systemu Stierle i paleniska z rusztami mech. przyst. do palenia miałem węglowym,

Konstrukcje żelazne,

Zbiorniki do gazów i płynów,

Kompletne instalacje dla cukrowni, gorzelni, rektyfikacji, mączkarni i krochmalni.

Suwnice mostowe i urządzenia do masowego transportu,

Odlewy żelazne i stalowe dla wszystkich celów przemysłowych.

Prospekty i kosztorysy bezpłatnie na żądanie.

Przedstawiciele na Górny Śląsk:

St. Grabianowski i Ska. Katowice, Słowackiego 24.

Hotel i Restauracja pod „Złotą Koroną“

Lipiny, ulica Król. Hucka Nr. 1. — Właściciel Janusz Antoni

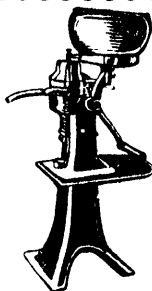
Niniejszem podaję do łaskawej wiadomości Sz. mieszkańcom Lipin i okolicy, iż objąłem zastępstwo powyższej Restauracji tj. Hotel i Restauracja pod „Złotą Koroną“ w Lipinach przy ulicy Król.-Huckiej Nr. 1. Jako fachowiec sniem zapewnić WWPP, iż wszelkie wymagania wypełnię ku ich zadowoleniu. — Piwa specjalnie pielęgnowane. Wielki wybór wódek. Kuchnia wyborowa. Śniadania, obiady i kolacje. Z okazji Nowego Roku przesyłam WWPP „Spelnienia życzeń“.

Polecając się łaskawej pamięci, pozostaję z wysokim szacunkiem
Jan Ziorkowski, zastępca

Biuro Porady Prawnej

Sporzadam wszelkie wnioski i skargi do władz sądowych, skarbowych i administracyjnych, oraz kontrakt kupna, sprzedaży, sprawy spadkowe itp. Jakoteż ściagam z dłużników wszelkie należności. — Biuro czynne od 9-1 i od 3-5.

1987 **K. Wolny, b. sekr. sądowy**
Świętochłowice G. Śl., ulica Wolności Nr. 3 — Telefon Nr. 1511.

Nawozy sztuczne! Nasiona!

Wszelkiego rodzaju maszyny i narzędzia rolnicze

z pierwszorzędnymi krajowymi i zagranicznymi fabryk oraz oryginalne szwedzkie wórniki i przybory mleczarskie jak mastełnicę, konwie do mleka i t. d. dostarcza po cenach fabrycznych i na dogodnych warunkach

„Raiffeisen“

Hurtownia Towarów

(oddział maszynowy: Katowice, ul. św. Jana 10. Tel. 643 i 630 oraz filja: w Lublińcu, ul. Mickiewicza 37. Telefon nr. 59. w Wodzisławiu, ulica Dworcowa. Telefon nr. 95.

Zastępcy (agenci) za wysoką prowizją poszukiwani!!
Ziemniaki! 2009 Pasza.

Chcesz **MEBLE** to nie kupić **MEBLE** załuj przyjsć do największego magazynu mebli **ANTONI CHRUSZCZ, DĄB** Tel. 1372 ul. Dębowa 21 25 — Tel. 1372

Sypialki malonolowe, sypialki dębowe, jadalni, pokoje mekskie, meble klubowe, kuchnie i wiele innych rzeczy po cenach konkurencji.

Uwaga! Uwaga!

Na konczący się sezon świąteczny, polecam Sz. P. T. Klientom swój bogato zaopatrzony magazyn

artykułów męskich, bielizny, kapeluszy, krawatów i t. p.

P. CZARNECKI

Katowice, ulica Pocztowa 2. Tel. 2366.

Baczność! Źródło taniości!

Skóry

Zawiadamiam Szan. Publiczność iż z dniem 3-go stycznia 1928 r.

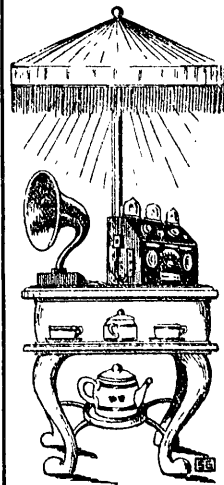
zostaje otwarty skład skór różnego rodzaju twardych i miękkich, krajowych i zagranicznych w największym wyborze, oraz wszelkie dodatki szwajskie jak rownież dla kamaszniaków o firmie:

K. Fiszel, Król. Huta

przy ul. 3-go Maja 19

Uwaga! Uwaga!

Uwaga! Jednocześnie zakład kamaszniaczy z najlepszym wykonaniem pod kierownictwem znanego mistrza Fiszla Fajgenblata. 2417

DETEKTORY

najtańsze i najlepsze oraz wszelkie części do Radioaparatów za gotówkę i na raty 2008 w firmie

„Elektropol“

Jan Niederlinski
Katowice, ul. 3-go Maja 19
Telefon Nr. 1939
Specjalne ustępstwa dla P. P. Urzędników.

Towarzystwo Ubezpieczeń „Silesia“ Sp. Akc.

Centralna Dyrekcja w Bielsku
Tel. Nr. 1139 Wzgórze nr. 19 Tel. Nr. 1139

nieprzemakalne płachty i opony

polca
Noczyński Sp. z o. o.
Katowice, ulica Marjańska Nr. 18 a
Telefon Nr. 1243 i 520

Pajak, Pszczyzna

poleca: aparaty dedektorowe, słuchawki, radjo-spręży, budowa anten. 2374
Instalacje elektryczne przy dogodnych warunkach. — Odpłaty do 6 rat.